

دیپلماسی درباری

(اسنادی از حضور اشرف پهلوی در سازمان ملل متحد)

جلال فرهمند

یک روز پس از خروج محمدرضا پهلوی از ایران (در ۲۶ دی ماه ۱۳۵۷)، خبری منتشر شد مبنی بر اینکه، اعضای هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل متحد، ضمن ابراز همبستگی با انقلاب مردم ایران، اعلام داشته‌اند که از این پس دیگر اشرف را به عنوان رئیس هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل به رسمیت نمی‌شناسند.^۱

هر چند قبل از انتشار این خبر کارمندان ایرانی نمایندگی به طور آشکاری از رژیم انتقاد می‌کردند و حرف‌شجویی از اشرف نداشتند، بدین لحاظ وی هم رفتاری احتیاط‌آمیز پیشه کرده بود و بیشتر وقتش به استراحت در منزل چهارمیلیون دلاریش در نیویورک می‌گذشت.^۲ و این پایانی تأسف‌بار برای اشرف پهلوی به حساب می‌آمد که در یک دوره طولانی پانزده ساله نماینده ایران در مهم‌ترین سازمان بین‌المللی بود.

از خواهر توأمان شاه همواره به عنوان کسی یاد می‌کنند که در بسیاری از امور سیاسی خصوصاً قبل از کودتای ۲۸ مرداد دخالتی آشکار دارد. اگر نقش وی در کودتای ۲۸ مرداد نقشی تعیین‌کننده نباشد ولی آن را می‌توان مؤثر دانست. هرچند وی در خاطراتش، برای خود نقشی پررنگ، و پلیسی ترسیم می‌کند ولی پرویز عدل که مدعی مباشرت نویسندگی پشت پرده کتاب چهره‌هایی در آینه است، عملیات شبه‌پلیسی وی در کودتای ۲۸ مرداد را مبالغه‌آمیز می‌داند و می‌گوید: «... اما تمام نوشته‌ها درباره ملاقات در فلان رستوران، پرواز مخفیانه به تهران، دیدار پنهانی با بیگانگان که خود را نماینده وینستون چرچیل و جان فاستردالس معرفی می‌کردند، نوعی مبالغه از جانب این مأموران است که والا حضرت اشرف هم که شیفته این قبیل تمهیدات بود و از آن

۱. پرویز راجی. خدمتگزار تخت طاووس، ج. ۱، تهران، اطلاعات، ۱۳۶۴، ص ۳۹۴.

۲. فریدون هویدا، سقوط شاه، ج. ۱، تهران، اطلاعات، ۱۳۶۵، ص ۱۸۳.

استقبال می‌کرد.^۳

پس از پیروزی کودتا و رفع محدودیتهای وضع شده از سوی دکتر مصدق بر خاندان پهلوی، اعضای این خانواده، با خواسته‌هایی افزون‌تر به ایران بازگشتند. هر چند که شاه را سیاستی دگر بود و اجازه دخالت در امور سیاسی را به دیگران و از جمله اعضای خانواده خود نمی‌داد ولی زمینه برای فعالیتهای اقتصادی و سودهای کلان تجاری آماده و مهیا شده بود و حتی شاه در مقابل سؤالیهای خبرنگاران سمج خارجی که از فساد خاندان در امور اقتصادی می‌پرسیدند در دفاع از آنها جوابهای محکمی می‌داد. به طوری که شاه در جواب خبرنگار فرانسوی اولیویه وارن که در این زمینه سؤالی پرسیده بود می‌گوید: «... همه چیز ممکن است. ولی در این مورد به خصوص باید بگویم که این فساد نیست. بلکه مثل بقیه رفتار کردن است. یعنی مثل کسانی که کاملاً حق کار کردن و معامله کردن را دارند و به عبارت دیگر، اطرافیان من هم حق دارند در شرایط مشابه با دیگران - که قانوناً کار می‌کنند و دست به معامله می‌زنند - برای امرار معاش خود فعالیت داشته باشند.»^۴

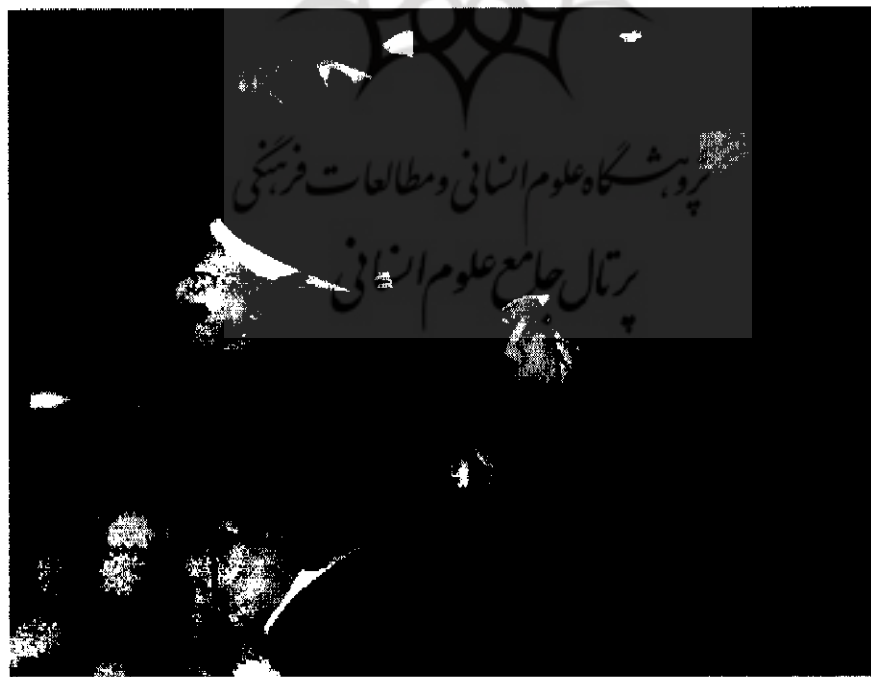
با اینکه در خاطرات علم شاه به کرات از دست اعضای خانواده خود در سوءاستفاده کردن از موقعیت خاصشان در امور تجاری شکایت می‌کند، ولی عملاً با آزاد گذاشتن دست آنان حتی به شکل عمدی آنان را از حیطه علاقه خود که سیاست بود دور می‌کرد. و اجازه هیچ‌گونه دخالتی به آنان نمی‌داد، به طوری که کشته شدن شیبه‌آمیز علیرضا پهلوی برادرتنی محمدرضا پهلوی که حتی جانشینی بالقوه برای او به‌شمار می‌رفت و نشانه رفتن انگشت اتهام به سوی شاه، نشان از برتافتن وی از ورود دیگران به حریم خصوصیش بود. اشرف پهلوی این را می‌دانست. ولی شخصیت وی استثنایی بود. او حق و حقوقی جداگانه برای خود قائل بود. به طوری که در طول زندگیش در برابر شاه نسبت به سایر اعضای خاندان جایگاه خاصی دارد. شاید دوقلو بودنش با شاه نقشی در این امر داشته باشد، ولی می‌توان گفت وجود برخی خصیصه‌های مردانه در وی و نزدیکی ذاتیش با شاه در این زمینه تأثیر بسزایی داشته است. مهم‌تر از آن زن بودنش برای جایگاه شاه خطرآفرین نبود. اشرف نیز مانند خواهرش شمس مشاغل اجتماعی و غیرسیاسی فراوانی داشت چنانکه در مقدمه چاپلوسانه کتاب دو جلدی سخنان والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی که با چاپی نفیس به هزینه سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی به چاپ رسیده عمده مشاغل وی چنین بازگو شده است:

۳. اردشیر زاهدی و اشاراتی به رازهای ناگفته. به کوشش عبدالرضا (هوشنگ) مهدوی. تهران، پیکان، ۱۳۸۱.

صص ۱۹۴، ۱۹۵. ۴. فریدون هویدا، پیشین، ص ۹۲.

اشرف پهلوی و قدردانی از برادرش محمدرضا پهلوی | ۴۴۱-۷۴۷۳ م.

نیپورکا اردشیر زاهدی، مهدی وکیل و اوتانت دبیرکل سازمان ملل [۱۱۵-۱۰۷۳]

در سطح ملی، در سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی و کمیته ملی پیکار جهانی با بیسوادی که ریاست عالیہ آن را شاهنشاه آریامهر تقبل فرموده‌اند، والا حضرت سمت نیابت ریاست عالیہ را از بدو تأسیس عهده‌دار بوده‌اند و کلیه پیشرفت‌ها و موفقیت‌های این سازمان بر اثر رهبری و نظارت مستقیم معظم‌لها به دست آمده است. همچنین سازمان زنان ایران و کمیته ایرانی حقوق بشر تحت ریاست عالیہ والا حضرت تشکیل شده و علاوه بر آن بسیاری از سازمان‌های علمی و اجتماعی دیگر همواره در پیشبرد کارها و برنامه‌های خود از نیروی رهبری و شخصیت کم‌نظیر والا حضرت یاری جسته‌اند. معظم‌لها در دانشگاه جندی‌شاپور، دانشگاه در حال تأسیس کرمان، دانشگاه کرمانشاهان و مجتمع پزشکی بین‌المللی ایران ریاست هیئت امناء را به عهده دارند.^۵

در بین این فعالیت‌های داخلی، مهم‌ترین نقش وی در سازمان زنان بود. این سازمان به‌رغم ظاهر اجتماعی کاملاً عملکردی سیاسی داشت. این سازمان با موضع‌گیری‌های خود جهت تأمین حقوق زن ایرانی و تأکید و فشار برای تصویب برخی قوانین که ماهیتاً با امور مذهبی تضاد داشت به عنوان سخنگوی زنان ایرانی نقش سیاسی خود را به خوبی جهت حفظ و پیشبرد مقاصد سیاسی و اجتماعی نظام شاهنشاهی ایفا می‌کرد. ولی اشرف بیش از این می‌خواست. با داشتن دهها سمت تشریفاتی و غیرتشریفاتی داخلی هوسهای وی ارضا نمی‌شد. شاید منصبی پرسرو صدا و بین‌المللی برایش بیش از دهها شغل دیگر می‌ارزید. این امر از مدت‌ها پیش فراهم شده بود. حضور در مجامع حقوق بشر. شغلی که بعدها پایه‌گذار حضور دائمی اشرف در سازمان ملل متحد شد و اشرف به آن بسیار می‌بالید: «من در همین سازمان شانزده سال به عنوان یکی از اعضای هیئت نمایندگی ایران عضو کمیسیون حقوق بشر، سپس رئیس کمیسیون حقوق بشر فعالیت کردم و در هفت سال آخر این دوران هم ریاست هیئت نمایندگی ایران را به عهده داشتم. به این دلیل سازمان ملل را آنچنان خوب می‌شناسم که می‌توانم بگویم به صورت وطن دوم من درآمده است. از ساعات بی‌شماری که در این سازمان گذرانیده‌ام لذت برده‌ام و به این موضوع نیز با اطمینان اعتقاد دارم که مسائلی که در این مجمع مطرح می‌شود و مورد بحث قرار می‌گیرد، بیش از هر جای دیگر می‌تواند شرافتمندانه باشد.»^۶ در اواخر دهه چهل شمسی رژیم شاه به عنوان رژیمی سرکوبگر در منطقه بحران‌زده

۵. اشرف پهلوی. سخنان والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی. تهران، دفتر مرکزی انتشارات و روابط عمومی سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی، ۱۳۵۳. ج اول، مقدمه.

۶. اشرف پهلوی. چهره‌هایی در آینه. تهران، مستعان، ۱۳۸۱. ص ۲۱.

خاورمیانه شهرت یافت. روزنامه‌های خارجی گاه مطالبی از وضعیت حقوق بشر در ایران می‌نوشتند که افشاگرانه بود. دهها وکیل خارجی و کارگزار ایرانی وظیفه حل و فصل این امور را از مجاری مختلف پیگیری می‌کردند. گاه این امور صورتی رسمی و قانونی داشت و گاه این افراد به صورت سفیران حسن‌نیت با پرداخت رشوه‌های کلان و یا دعوت از روزنامه‌نگاران به ایران به اصطلاح وظیفه نمک‌گیر کردن آنان را برعهده داشتند.

ولی پرونده ایران در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد با همه فعالیتی که می‌شد چندان پاک نبود. شاید انتصاب اشرف پهلوی به عنوان نماینده ایران در این کمیسیون در جهت زدودن همین امر باشد. گذاردن شخصی نزدیک به شاه - که متهم اصلی پرونده بود - ممکن بود از کدورت کمیسیون با ایران بکاهد. معلوم نیست که اشرف چقدر در پیشبرد این هدف موفق بود به هر حال رایزنیهای متعددی که در این سازمان می‌شد گاه حقوق انسان، قربانی منافع سیاسی می‌گشت. هیچ بعید نیست که تا مدتی پرونده ایران جزو پرونده‌های راکد سازمان قرار گرفته باشد. قرار گرفتن اشرف پهلوی در رأس این کمیسیون دلیلی بر این مدعی است.

سخنرانیهای پرطمطراق و انقلابی اشرف گاه حاضران در کمیسیون حقوق بشر را به تحقیر وامی‌داشت. اگر نام سخنران را قبلاً اعلام نمی‌کردند گویی فردی از جهان کمونیزم و یا حتی تندتر از آنان، دیکتاتورهای ضدبشر جهان را محاکمه می‌کند. خواندن گوشه‌ای از یکی از سخنرانیهای وی در اجلاس بیست و سوم این کمیسیون در ژنو جالب است: اینجانب مدتهاست که با علاقه و جدیت فراوان در جریان کارهای این کمیسیون بوده‌ام البته نه به عنوان یک نفر حقوق‌دان یا کارشناس حمایت بین‌المللی حقوق بشر بلکه به عنوان یک نفر انسان معمولی که به شایستگی انبیا بشر اعتقاد داشته و آرزوی استقرار عدالت و برابری و برادری را در میان افراد آدمی دارد... از شما چه پنهان که اینجانب از کندی پیشرفت اقدامات سازمان در مورد حمایت بین‌المللی حقوق بشر تا حدی متأثر و مأیوس بوده‌ام، اما تأثر و یأس من هرگز از جهت کار کمیسیون نبود، بلکه مربوط به سیاست آن عده از دولتهای عضو بود، که به وظیفه خود در مورد همکاری با سازمان ملل برای اجرای مواد منشور به منظور تشویق و احترام به حقوق بشر و آزادیهای اساسی برای همگان بدون تمایز از حیث نژاد، جنس، زبان یا مذهب، احترام نگذاشته‌اند و در حقیقت مستحق شتمات و سرزنش می‌یابند... آقای رئیس، همکاران عزیز، مثلی است معروف که می‌گوید: هر کار خوب و عمل نیکی را باید از خانه شروع کرد و بنابراین اصل اجرای حقوق بشر و اصل آزادی هم باید از داخل کشورها سرچشمه بگیرد. برای تحقق بخشیدن و

تضمین حقوق فردی دلیلی نیست که منتظر تصویب قراردادهای بین‌المللی بشویم، زیرا این قراردادها حقوق جدیدی را به وجود نمی‌آورد، بلکه آن حقوق را که غالباً در سطح داخلی وجود داشته و اجرا می‌شود تأیید و تأکید می‌نماید.

و یا در کمیسیون بیست و پنجم حقوق بشر در سخنانی تندتر می‌گوید:
 ما چه می‌بینیم؟ از یک طرف پرونده فطور تجاوزات به حقوق بشری و رنجهای بی‌شماری که از این تجاوزات برای برادران و خواهران ما در بسیاری از نقاط جهان ناشی می‌شود و از طرف دیگر انبوه مترکمی از قطعنامه‌ها و گزارشها. آری، آقای رئیس، وقت آن رسیده که از خود بپرسیم آیا این قطعنامه‌ها و گزارشها می‌توانند برای ایجاد تعادل وزنه‌ای باشند؟ بدیختانه نتایج حاصله هر چه باشد جواب این سؤال منفی است. من بدبین نیستم، اما اینک واقع‌بینی مرا به ملاحظه این حقیقت ناگوار مجبور می‌کند، البته این اجبار با غم و اندوه همراه است. در حالی که بیست سال از تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر، روزی نمی‌گذرد که ما شاهد تجاوزات جدیدی در حیثیت انسانی و حقوق او نباشیم، چگونه ممکن است خوشبین بود؟^۷

چنین سخنرانیهایی همراه با پیگیری وزارت خارجه و اعضای نمایندگی ایران در سازمان ملل و رابطه پنهان ایران با برخی کشورها - خصوصاً جنوب شرق آسیا - زمینه صعود هر چه بیشتر اشرف پهلوی را در این کمیسیون فراهم کرد. سفرای ایرانی مقیم پایتختهای جنوب شرق آسیا از قبیل ژاپن، تایلند، فیلیپین و اندونزی از فعالترین آنان بودند. به عنوان نمونه هرمز قریب سفیر ایران در ژاپن و از دوستان نزدیک اردشیر زاهدی وزیر خارجه وقت ایران در نامه‌ای به گوشه‌ای از تلاشهایش جهت ریاست اشرف پهلوی بر کمیسیون اجتماعی سازمان ملل چنین اشاره می‌کند: «سه روز قبل تلگرافاً عرض کردم که اوامر عالی راجع به والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی انجام

۷. اشرف پهلوی. سخنان والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی. پیشین. صص ۵، ۸، ۹، ۴۲، ۴۵. جالب اینجاست که این سخنرانیها برای شاه و علم در محفل خصوصیشان مایه انبساط خاطرشان بود. چنانکه علم در یکی از صفحات خاطرانش می‌نویسد:

«... والا حضرت اشرف اجازه خواسته‌اند روز دؤم فروردین بنیاد خیریه خودشان را اعلام کند. شاهنشاه قاه‌قه خندیدند. فرمودند، آخر به خواهرم بگو یک طرف بنیاد خیریه اعلام می‌کنی، یک طرف مثل دیوانه‌ها عقب پول هستی. از یک طرف نطقهای آتشین در دفاع حقوق بشر می‌کنی، از طرف دیگر برای منافع خودت اگر باشد، پدر مردم را می‌خواهی در بیاوری (فرمودند، البته اگر من بگذارم). فرمودند، بسیار خوب مانع ندارد. اعلام کند. ولی بداند که مردم ایران گول نمی‌خورند.»

اسدالله علم. یادداشتهای علم. ویرایش علینقی عالیخانی. تهران، بهاباد و بهزاد، ۱۳۸۲. ج ۵، صص ۴۴۱، ۴۴۲.

شد و وزارت خارجه فیلیپین به نمایندگی خود در سازمان ملل متحد دستور دادند که نه فقط نامزدی خود را پس بگیرند و به نفع والا حضرت شاهدخت رأی بدهند بلکه اقدام لازم برضد نمایندگی چکسلواکی، که خود را نامزد کرده است، نیز بنمایند. وزیر خارجه فعلی فیلیپین، آقای Ramos، یکی از دوستان قدیمی ارادتمند می‌باشد و هرچه بخواهم انجام می‌دهد (البته موضوع والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی به علت این بود که والا حضرت خواهر والا گهر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر می‌باشند).^۸

البته این‌گونه فعالیتها همچنان که در سندهای ارائه شده در این مجموعه دیده می‌شود با هماهنگی کامل دربار و اسدالله علم وزیر مقتدر آن انجام می‌شد.

سال ۱۳۴۸، سال اوج این فعالیتها بود. در این سال بنابه پیشنهاد ایران، تهران میزبان اجلاس بیست و ششم حقوق بشر است. این نخستین کنفرانس بر مبنای جهانی برای ملاحظه همه جنبه‌های حقوق بشر به حساب می‌آمد. در جلسه افتتاحیه شاه به شرکت‌کنندگان خوش آمد گفت و اوتانت دبیرکل سازمان ملل متحد با یادآوری بیستین سال صدور اعلامیه جهانی حقوق بشر خطابه‌ای ایراد کرد. به پیشنهاد نمایندگان فرانسه، اوکراین، سنگال و یوگسلاوی ضمن تجلیل از اشرف پهلوی پیشنهاد کردند که وی به ریاست کمیسیون انتخاب شود که به اتفاق آراء تصویب شد.^۹

اشخاص صاحب نفوذی چون رنه کاسن برنده جایزه صلح نوبل ۱۹۶۸ و تهیه‌کننده طرح اعلامیه حقوق بشر در سخنانی دانسته یا ندانسته چنان از اشرف پهلوی تجلیل می‌کنند که آدمی را به تحیر وامی‌دارد. وی می‌گوید: «انتخاب والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی به ریاست کمیسیون حقوق بشر روح تازه‌ای به کمیسیون دمیده و بر اهمیت آن به عنوان مرجعی که ریاستش با یک عضو خانواده سلطنتی است که در راه تأمین حقوق بشر تلاش می‌کند افزوده است.»^{۱۰}

چنین سخنانی و چنین پشتیبانیهایی که مطمئناً با کمک لابی قوی ایرانی در سازمان ملل میسر شده بود این توهم را برای اشرف ایجاد کرد که وی صلاحیت لازم برای رسیدن به مقامات بالاتر و حتی مقام دست‌نیافتنی، دبیرکلی را نیز دارد!

چنانکه برای مدتی بعد وی تلاش خود را برای به دست گرفتن ریاست سالانه مجمع ملل شروع می‌کند. آغاز حرکت از ریاست هیئت نمایندگی ایران در اجلاس بیست و پنجم شروع شد. این حرکت اشرف علاوه بر اینکه بازتابی خارجی داشت، بازتاب داخلی آن شدیدتر بود. اشرف علاوه بر اینکه رقیبان جدی خارجی برای ریاست

۸. سند شماره ۲ از همین مجموعه اسناد.

۹. با استفاده از جزوه اجلاس بیست و ششم کمیسیون حقوق بشر، چاپ کمیته ایرانی حقوق بشر، ۱۳۴۹.

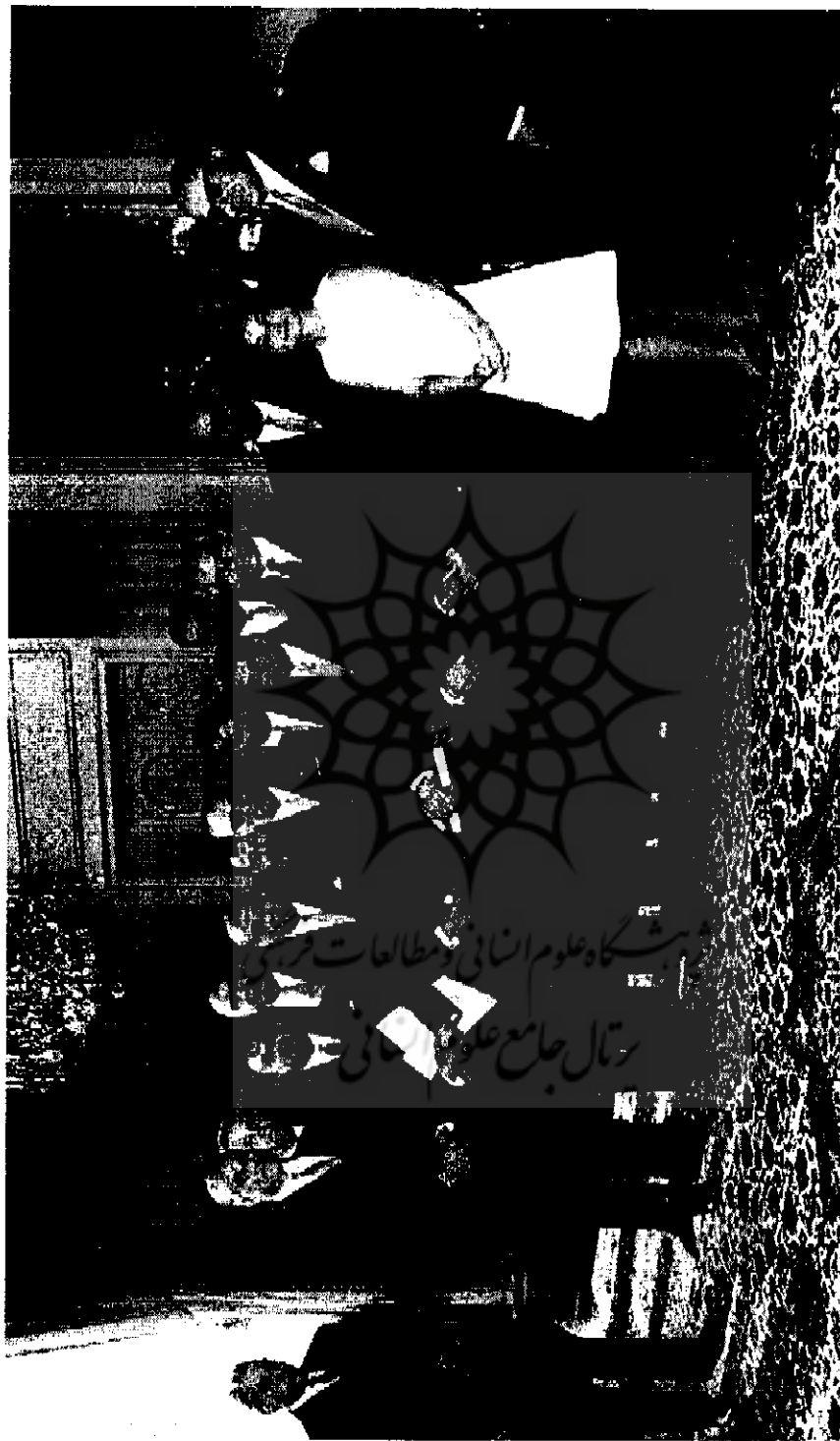
۱۰. پیشین.

مجمع داشت در داخل نیز رقیب سرسختی چون اردشیر زاهدی داشت که شاید سرسخت‌تر از رقیبان خارجی می‌نمود. تا اجلاس بیست‌وپنجم همه ساله معمولاً وزرای خارجه به عنوان رئیس، سرپرستی هیئت نمایندگی ایران را برعهده می‌گرفتند و سفیر و سایر کارمندان در رتبه‌های بعدی قرار داشتند و اردشیر زاهدی نیز از دوران آغاز وزارتش سه دوره را به عنوان رئیس به این سازمان پای گذاشته بود. در این سال (۱۹۷۰) برخلاف عرف همیشگی، اشرف با زمینه‌سازی قبلی با دربار به عنوان رئیس هیئت نمایندگی معرفی شد و طبعاً زاهدی می‌بایستی به عنوان عضوی از اعضای هیئت زیر نظر اشرف قرار می‌گرفت - کما اینکه عباسعلی خلعتبری به عنوان وزیر خارجه بعدی تا سال ۵۷ این کار را کرد - ولی این امر بر اردشیر زاهدی گران می‌آمد. اردشیر زاهدی به پشتوانه سابقه‌اش جنگ درون سازمانی سختی برضد اشرف آغاز کرد که داستان آن نقل محافل درباری و بیرون از آن بود. با مداخله علم و تصمیم شاه زاهدی بازنده اصلی این ماجرا شد و نهایتاً ریاست هیئت نمایندگی به دست اشرف رسید که تا پیروزی انقلاب ادامه داشت. همین درگیری شاید یکی از زمینه‌های کنار رفتن اردشیر زاهدی از منصب وزارت خارجه باشد که اندک زمانی بعد اتفاق افتاد. علم که مسئول پیگیری این امر بود می‌نویسد: «۴۹/۶/۲۵... والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی، رئیس هیئت نمایندگی ایران در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل شده‌اند. وزیر خارجه - زاهدی - فوق‌العاده ناراحت است و کارشکنی می‌کند. اردشیر زاهدی با والاحضرت شاهدخت اشرف فوق‌العاده دشمنی دارد، چون خیال می‌کند باعث طلاق والاحضرت شهنواز از او، والاحضرت اشرف بودند. جریان را به عرض شاهنشاه رساندم که من این همه محافظه‌کاری نمی‌توانم بکنم. اگر به اردشیر مرحمت دارید، والاحضرت از این کار منصرف شوند و اگر برعکس است، اردشیر فضولی نکند، فرمودند، به اردشیر بگو فضولی نکند و کارها را انجام دهد.»^{۱۱}

بدین ترتیب اشرف در اجلاس بیست‌وپنجم به عنوان رئیس هیئت نمایندگی ایران شرکت می‌کند و با «فضولی نکردن» زاهدی بهترین دوستان اشرف که بعدها می‌توان آنان را باند اشرف نامید سازمان ملل را قبضه می‌کنند. فریدون هویدا، مجید رهنما، پرویز راجی و...

سه ماه بعد اشرف به فکر سفیری ایران در سازمان ملل می‌افتد و می‌خواهد جای مهدی وکیل یار دیرین زاهدی را به چنگ آورد که در اینجا ظاهراً شاه تاب نمی‌آورد و ضمن دیوانه خطاب کردن خواهر خود از وی می‌خواهد یا فوراً به ایران بازگردد و یا

۱۱. اسدالله علم. یادداشتهای علم، ویرایش علینقی عالیخانی. تهران، مازیار و معین، ۱۳۷۷، ج ۲، ص ۱۱۷.

اشرف و اعضای یکی از دهها سازمان زیر نظر وی. اعضای شورای عالی خدمات اجتماعی در حضور شاه: عبدالله ریاضی، جعفر شریف‌امامی، جمشید آموزگار، اشرف پهلوی، منوچهر اقبال، محمدرضا پهلوی، علیشاه عالیخان، هادی هدایتی، منوچهر شاهقلی، جواد آشتیانی، محمد صفی‌اصیبا، مصطفی مصباح‌زاده، یوسف خوش‌کیش، نصرت‌الله کاسمی، طاهر ضیایی | ۵۷۳۷-۱۱ [ع]

اینکه از وزارت خارجه تمکین نماید. شاید برای به دست آوردن دل زاهدی. این بازی یک چکش به میخ زدن و یک چکش به نعل از سیاستهای معروف شاه است. هر چند که کار مهدی وکیل در این زمان تمام است و اجلاس بیست و پنجم به آخرین سفارت وی تبدیل می‌گردد. به زودی فریدون هویدا جای وی را می‌گیرد و سفارت ایران در سازمان ملل در چنگ اشرف می‌ماند.

دقیقاً یک ماه بعد اشرف پهلوی آرزوی خویش را علنی می‌کند و علم در خاطراتش خبری جدید را اعلام می‌کند که حتی شاه به انجام این آرزو با دیده شک و تردید می‌نگرد: «۴۹/۱۰/۲۶... ظهر در دفترم با والا حضرت شاهدخت اشرف ناهار خوردم که مطالبی که دارند بشنوم و به عرض برسانم. والا حضرت خیال دارند دبیرکل سازمان ملل در ۱۹۷۳ بشوند. حالا ۱۹۷۱ است. چقدر توفیق حاصل کنند نمی‌دانم. دوساعتی با ایشان مذاکره کردم. شاهنشاه هم در این مورد مشکوک هستند، وزیر خارجه هم که با والا حضرت اشرف بد است و کارشکنی می‌کند.»^{۱۲}

هشت ماه بعد با کنار رفتن اردشیر زاهدی از وزارت خارجه همه چیز برای اشرف مهیا می‌شود و تا سال ۵۷ بدون رقیب در سازمان ملل باقی ماند. البته هر چند برای احراز ریاست مجمع عمومی ناکام می‌ماند، ولی آرزوی دبیرکلی سازمان ملل شیرینی خوابهای آشفته‌اش بود. هرگاه ناامید می‌شد با دادن پیشنهادهای پرسروصدا نامش بر زبان شرکت‌کنندگان خارجی این سازمان تکرار می‌شد. چنانکه بدون کسب اجازه از شاه با تعهد دو میلیون دلاری برای کمیسیون زن موجب رنجش شاه شد و وقتی حتی پا را فراتر گذاشت و درخواست کمک چهل میلیون دلاری برای کنترل جمعیت از شاه نمود این مطلب در عین آنکه سبب رنجش محمدرضا پهلوی می‌شود، موجبات مزاح و خنده دو نفره شاه و علم را فراهم می‌آورد: «یکشنبه ۵۳/۱۰/۸... عرض کردم والا حضرت اشرف استدعای شرفیابی دارند. عرایض زیادی دارند من جمله اینکه ایران این همه در دنیا به رژیم میلیتر و اتوریتر معروف شده، شاهنشاه برای بعضی امور منجمله کنترل Population [جمعیت] توسط ایشان چهل میلیون دلار در اختیار سازمان ملل قرار دهد که این طور جنبه umantistic [انسانی] هم رعایت شده باشد. شاهنشاه خندیدند، فرمودند خوب دیگر چه می‌خواهند؟ ما، دو ماه قبل گفتیم دو میلیون دلار برای سال زن به ایشان بدهند. عرض کردم والا حضرت می‌خواهند کم کم ان شاء الله دبیرکل سازمان ملل بشوند و دارند زمینه فراهم می‌کنند. شاهنشاه خیلی خیلی خندیدند. ماشاءالله

به این روشن بینی!»^{۱۳}

ولی غیر از این اعمال که زمینه اشتهار اشرف را فراهم می‌کرد کارهای دیگری نیز بود که نام وی را بر سر زبانها می‌انداخت. اعمال و کارهایی که بسیاری از کارگزاران و رجال عصر پهلوی بعدها در خاطراتشان به آن پرداخته‌اند.

نمونه بارز آن، که حتی امکان کشته شدن اشرف نیز در میان بود واقعه شهریور ۱۳۵۶ در جنوب فرانسه است. هنگامی که وی و عده‌ای از دوستانش در آن شب از قمارخانه‌ای در کان بازمی‌گشتند مورد حمله مسلحانه گروهی ناشناس قرار گرفتند. ندیمه اشرف در دم جان سپرد ولی اشرف صدمه‌ای ندید. شایعات گویای تصفیه درون گروهی قاچاقچیان مواد مخدر یا شبیه آن بود. روزنامه‌های آن روز اروپا خصوصاً فرانسوی جنجال بزرگی به پا کردند. طبیعتاً این شایعات در سازمان ملل نیز بازتاب گسترده‌ای می‌یافت.

اوضاع متزلزل نظام سلطنتی و نارضایتی عمومی که حتی به ارکان رسمی نظام کشیده شده بود، زبان برخی از مسئولان را به گفتن برخی حقایق باز کرده بود به طوری که حسین اشراقی یکی از مسئولان رده بالای وزارت خارجه در سخنانی بی‌پروا به پرویز راجی سفیر ایران در انگلیس - و رفیق نزدیک اشرف - انتقادات تندی از اشرف می‌کند و می‌گوید:

...از بین نزدیکان و اطرافیان شاه، اشرف پهلوی و نسبتهایی که به او داده می‌شود، بیش از همه به شاه ضربه می‌زند. و به همین جهت عده‌ای که آرزومند بقاء سلطنت شاه و حفظ برادر اشرف هستند، واقعاً دلشان می‌خواست که خود اشرف به جای ندیمه‌اش در حادثه ترور جنوب فرانسه کشته می‌شد. ... تو که اشرف را خوب می‌شناسی، بهتر است به او بگویی که یک قمارباز اصیل خیلی خوب می‌داند چه موقع باید میز قمار را ترک کند. اشرف هر چه می‌خواسته به دست آورده، و حالا هم موقعش رسیده که ایران را ترک کند. او با ثروت بی‌حسابی که برای خود فراهم کرد هر جای دنیا که بخواهد می‌تواند به راحتی زندگی کند. همه ما هم به خوبی می‌دانیم که شرکت اشرف در کنفرانسهای مختلف بیشتر به یک جوک شبیه است تا واقعیت. و چون او همه چیزش را از صدقه سر برادرش دارد، پس باید فدییه شهرتش را بپردازد و تا دیر نشده و هنوز وقت باقی است از کارهایی که تا به حال انجام می‌داده دست بکشد.^{۱۴}

یک سال بعد از واقعه ترور جنوب فرانسه شاه طی اقدامی غیر مؤثر و بالطبع بسیار

۱۳. اسدالله علم. یاداشتهای علم. ویرایش علینقی عالیخانی. تهران، مازپار و معین، ۱۳۸۰، ج ۴، صص ۳۵۴، ۳۵۵.

۱۴. پرویز راجی. پیشین، صص ۲۱۳ و ۲۱۴.

دیر دستور داد که اعضای خاندان سلطنت از هرگونه معامله دولتی و تجاری بپرهیزند. این فرمان برای اشرف بسیار ناراحت کننده بود. حتی سنگین تر از ایام پیش از کودتای ۲۸ مرداد. وی آخرین روزهای حضورش در تهران طی تماسی با پرویز راجی ضمن مبرا دانستن خود از هرگونه اتهامی درباره فساد اقتصادی، فرمان شاه را یک آبروریزی برای خاندان می‌داند و به راجی می‌گوید که قصد دارد به نیویورک برود و البته این بار دیگر به عنوان نماینده ایران در آنجا سخنرانی نخواهد کرد.^{۱۵} و این پایان آخرین سال فعالیت اشرف در سازمان ملل متحد بود. دو سه سال بعد که اوضاع کاملاً دگرگون شده بود و ایران چهره‌ای دیگر یافته بود اشرف از آپارتمان لوکسش در نیویورک که مشرف بر ساختمان عظیم سازمان ملل بود با چشمانی حسرت‌زده به یاد گذشته چنین نگاشت: «در تمام این سالها و پس از شرکت در جلسات بی‌شمار ملموس‌ترین احساسی که به من دست داد، احساس بیهودگی است.»^{۱۶}

در این شماره از فصلنامه تاریخ معاصر ایران نگاهی اجمالی به اسناد دربار می‌کنیم که عمدتاً مربوط به مکاتبات نمایندگی ایران در سازمان ملل با دربار شاهنشاهی است و اکثر این اسناد گویای چانه‌زنی این افراد جهت انتخاب اشرف پهلوی به ریاست مجمع عمومی سازمان ملل می‌باشد. دید و بازدیدهای اعضای نمایندگی با همکاران خارجی خود برای جلب حمایت از ریاست اشرف جالب توجه است. دربار و وزارت خارجه نیز با فشار در بر دوستانشان در کشورهای دیگر تلاش دارند نامزدهای آنان را برای این سمت از کاندیدا توری منصرف نمایند.

از مجموعه ۵۸ سند ارائه شده ۴۵ سند آن مربوط به این مکاتبات و مابقی آن مربوط به اسناد هزینه مخارج سفرهای پر خرج اشرف برای شرکت در سازمان ملل یا سازمانهای وابسته به آن است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع [۱]

[نامه مهدی وکیل به اردشیر زاهدی و گزارش از وضعیت ایران در کمیسیون حقوق بشر]

نمایندگی دائمی ایران

در سازمان ملل متحد

به کلی سری است

۱۲ اسفند ۱۳۴۵

اردشیر برادر عزیزم را قربان می‌روم،

۱۶. اشرف پهلوی. چهره‌هایی در آینده. پیشین. ص ۲۲۵.

۱۵. پیشین. ص ۲۷۰.

نمی‌دانم به چه زبان از محبتها و مهربانیها و الطاف بیکران تو تشکر کنم. البته تو مرا بد عادت کرده‌ای. قبل از اینکه وزیر خارجه شوی^{۱۷} هر وقت گری در کار من پیدا شده به دست جوانمردانه خود گشوده‌ای. بنابراین، قبل از رسیدن به تهران خاطر جمع بودم که هرکاری که من داشته باشم به امر تو انجام خواهد شد. مع‌ذالک، آیه قرآن است که: ای آل داود شکر کنید زیرا عده قلیلی از بندگان من شکر گزارند. لذا امر الهی را اطاعت می‌کنم و از صمیم قلب از آن برادر بسیار عزیز تشکر می‌کنم توضیحاتی هم در باب مطالبی که به من رجوع کرده بودی ذیلاً به عرض می‌رسانم:

۱. چنانکه قرار بود، با آقای عظیمی رفتم انبار را دیدم. بجز هشت چلچراغ چیز دیگری که به درد بخورد در آنجا نیست. این چلچراغها نیز چهارتای آن دور ریختنی است، چهارتای دیگر قدیمی به نظر می‌رسد ولی تعمیر لازم دارد. از قرار تحقیق از آقای عظیمی، طبقه سوم که فعلاً به صورت guest room درآمده و مرکب از دو اطاق و یک...^{۱۸} است سابقاً انبار بوده و اثاثیه‌ای که در...^{۱۹} دو اطاق است به اضافه نیم دست موبیل که در سالن بزرگ است و اثاثیه‌ای که در دفتر آقای منصورالملک است. و یک قسمت از اثاثیه ناهارخوری در آنجا روی هم ریخته بوده است که بعد بیرون آورده، تمیز کرده در این اطاق چیده‌اند. به نظر من، بجز یک آینه بزرگ و موبلی که سابقاً زیر آن بوده و حالا در یک گوشه‌ای است و آن نیم دست موبیل پایین و چلچراغها (آن هم در صورت تعمیر) بقیه چیزی که به خرج حمل و نقل ببرد، نیست.

شاید بهترین راه حل هم موضوع این باشد که در اولین سفر به اروپا همه خانه را شخصاً تفتیش کنی؛ و چون اثاثیه غالب اطاقها ناجور است دستور بدهی آنچه ناجور است یعنی (همان اشیا که اسم بردم) بفروشند و به جای آن چیزی که با بقیه اثاثیه جور درآید بخرند. به هر حال، کلیه این اثاثیه را قبل از ورود آقای منصورالملک در فهرست اموال دولت وارد کرده‌اند و مطابق معمول نسخی از آن را به وزارت خارجه و وزارت دارایی فرستاده‌اند. بنابراین، باید راهی پیدا کرد که این اثاثیه را از صورت اموال خارج کرد؛ و به نظر من بهترین راه همان است که فوقاً عرض شد.

۲. در باب کمیسیون حقوق بشر از بدو ورود توصیه کردم اعتدال و میانه‌روی را از دست ندهند. فردای آن روز تلگرافی از دفتر مخصوص رسید که گزارش رهنما^{۲۰} به شرف عرض رسیده و مورد تصویب واقع شده است. والا حضرت^{۲۱} به رهنما دستور دادند که آن گزارش را بده فلانی هم بخواند؛ طفره رفت و گفت با دست نوشته‌ام

۱۷. اردشیر زاهدی وزیر خارجه از دی ۱۳۴۵ تا شهریور ۱۳۵۰. ۱۸ و ۱۹. ناخوانا

۲۰. منظور مجید رهنما از اعضای زده‌بالای وزارت خارجه است. وی هفت دوره در سازمان ملل متحد عهده‌دار

مناصب مختلف در هیئت نمایندگان ایران بود. ۲۱. اشرف پهلوی.

مسوده‌ای از آن ندارم. خودم مطالبش را برایتان شرح خواهم داد ولی این کار را هم نکرد. اما نمایندگی ایران در کمیسیون حقوق بشر مورد توجه است و نقش جلودار بازی می‌کند و بعضی از نمایندگان که در راهروها به من برمی‌خورند می‌گویند که ایران در همه کار سازمان جلودار است.

هند و فیلیپین در گروه آسیا و آفریقا مورد سوءظن هستند و همه به آنها به چشم عامل آمریکا نگاه می‌کنند. مطالبی هم راجع به ریاست شورای اقتصادی دارم که انشاءالله فردا از لندن به عرض خواهم رساند.

من و هما^{۲۲} از دور دست والا حضرت شاهدخت و روی عزیز آن برادر بسیار مهربان را می‌بوسیم.

قربانت

مهدی^{۲۳}

[۶۴ و ۶۳-۳۴۹-۱۱۵ از]

[۲]

[نامه هرمز قریب به اردشیر زاهدی و گزارش از فعالیت‌های خود

جهت موفقیت اشرف پهلوی در سازمان ملل]

IMP RIAL IRANIAN MBASS

TOK O

دوشنبه ۶ مارس ۱۹۶۷

رئیس محترم و عزیزم را تصدق می‌روم،

امیدوارم همیشه سلامت و موفق باشید. سه روز قبل تلگرافاً عرض کردم که اوامر عالی راجع به والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی انجام شد و وزارت خارجه فیلیپین به نمایندگی خود در سازمان ملل متحد دستور دادند که نه فقط نامزدی خود را پس بگیرند و به نفع والا حضرت شاهدخت رأی بدهند بلکه اقدام لازم برضد نمایندگی چکسلواکی، که خود را نامزد کرده است، نیز بنمایند. وزیر خارجه فعلی فیلیپین، آقای Ramos، یکی از دوستان قدیمی ارادتمند می‌باشد و هرچه بخواهم انجام می‌دهد (البته موضوع والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی به علت این بود که والا حضرت خواهر والا گهر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر می‌باشند).

۲۲. همسر مهدی وکیل.

۲۳. مهدی وکیل، از دوستان نزدیک اردشیر زاهدی و در دوازده دوره در سازمان ملل در هیئت نمایندگی ایران مناصب مهمی از جمله سفیری را بر عهده داشت.

راجع به آقای دکتر متین‌دفتری و نامزدی ایشان به ریاست اتحادیه بین‌المجالس نیز مورد بحث قرار گرفت و قول دادند به ضرر نماینده یوگسلاوی رأی داده و کوشش کنند که نماینده ایران رئیس بشود. فردا نیز با رئیس مجلس سنا ملاقات دارم که با ایشان هم در این باب مذاکره خواهم نمود و محققاً اوامر عالی انجام خواهد شد.

فعلاً چون در فیلیپین...^{۲۴} و لازم بود ترقیات ایران از نظر اقتصادی و اجتماعی و سیاسی در روزنامه‌ها منتشر شود مصاحبه‌ای با مخبر *Manila Times*، که مهم‌ترین پرتیراژترین روزنامه‌های این کشور و در تمام کشورهای جنوب شرقی آسیا خواننده دارد، نمودم و شرحی منتشر شده است که به پیوست تقدیم می‌کنم. متأسفانه قسمتهای سیاسی مذاکرات را درج نکرده‌اند و البته علت آن را به خوبی می‌دانید زیرا اینجا مجبورند و در جنگ ویتنام شرکت دارند. بنابراین، آنچه را که ما طالب آن هستیم مخالف منافع سیاسی آنهاست. بنابراین، از درج آن قسمتها معذور بودند.

چون در اینجا تنها هستم و ماشین‌نویس فارسی هم ندارم، بنابراین، با کلی خجالت و شرمندگی عین قطعات روزنامه‌ها را تقدیم می‌کنم که مقرر فرمایید اداره اطلاعات آنها را در روی کاغذ سفید چسبانیده و بعداً به جاهای مختلف بفرستند. چون روز پنجشنبه وزیر خارجه شامی به افتخار این جانب ترتیب داده است انشاءالله برای دوشنبه آتیه در توکیو خواهم بود و منتظر ارجاع اوامرتان هستم.

چون این نامه کاملاً جنبه خصوصی دارد...^{۲۵} صورت ماه آن برادر عزیز بهتر از جانم را هزاربار می‌بوسم و تصدقش می‌روم و از خداوند متعال آرزو می‌کنم ادی جان عزیز ما را همیشه سلامت و در خدمتگزاری به شاهنشاه عظیم‌الشان ایران موفق و مؤید بدارد. دست والا حضرت مهناز را با کمال احترام صمیمانه می‌بوسم.

تصدقت
هرمز^{۲۶}

[۳۳ و ۳۲-۲۶۶-۱۱۵ از]

[۳]

[نامه هرمز قریب به اردشیر زاهدی و گزارش تلاشهای خود برای ریاست اشرف پهلوی]

سفارت کبری شاهنشاهی ایران

توکیو

۲۵. نقطه‌چین از نویسنده نامه است.

۲۴. ناخوانا.

۲۶. هرمز قریب سفیر ایران در ژاپن از بهمن ۱۳۴۲ تا دی ۱۳۴۶.

هزاربار به قربان ادی جان عزیزم می‌روم و روی ماهش را هزاران بار می‌بوسم؛ می‌دانم گرفتاری آن رئیس عزیز بهتر از جانم چقدر است و به همین جهت متوقع نیستم که پاسخی برسد. حال من خیلی خوب است و دیگر هیچ درد و ناراحتی ای ندارم و هفت کیلو چاق شده‌ام (البته باید به عرض برسانم که شکم چاق نشده است!!) دو اسکرین یکی توسط آقای دکتر مجیدی معاون نخست‌وزیر و دیگری را هم توسط رضا (نیازمند) تقدیم می‌کنم. این دو اسکرین قدیمی‌ترین می‌باشد که یکی در حدود ۱۶۰ سال عمر دارد و دیگری ۸۰ سال. و گواهی آنها را نیز توسط آقایان تقدیم می‌کنم. اگر از اینها خوشت نیامد آنها را ببخش ولی در ژاپن از اینها بهتر نیست. آن میزوبارهم حاضر شده است و از هنگ‌کنگ نوشته بودند با اولین کشتی حمل خواهد شد. البته بارنامه تقدیم خواهم شد و شاید تا یک ماه‌ونیم دیگر برسد؛ ولی ارسال آن با هواپیما غیر مقدور است زیرا خیلی بزرگ است.

از عکسی که در روز عید که برای عرض تبریک به پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر شرفیاب شده بودید خیلی خوشم آمد و فوراً آن را در تنها روزنامه بعدازظهر و مهمترین روزنامه‌های ژاپنی منتشر کردم که یک نسخه به پیوست تقدیم می‌کنم زیرا قبل از وزرا ایستاده بودید!!

سه روز قبل، سفیر فیلیپین به دیدن مخلص آمد و گفت: دوست شما از مانیلا تلفن کرده و گفت که تا به حال نمایندگی شاهنشاهی ایران و الاحضرت شاهدخت اشرف را به عنوان نامزد رسمی ریاست کمیته اجتماعی و اقتصادی رسماً معرفی نکرده است و اگر تغییر عقیده‌ای پیدا شده تفاضاً کرد به او خبر بدهم. (مقصود از دوست مخلص وزیرخارجہ فیلیپین Ramos می‌باشد).

به او جواب دادم: فوراً به Ramos تلفن کن؛ بگو راست است که ما با هم شوخی داریم و هر دو با یک دختر رفیق بودیم و ...^{۲۷} ولی در امور رسمی شوخی نداریم و اگر هم من و تو با هم شوخی داریم محققاً پرزیدنت Marcos^{۲۸} با من شوخی ندارد. بنابراین، فوراً دستور مجدد بده که سفیر شما آقای Lope خودش را کنار بکشد و همانطوری که رسماً به من گفتند از نامزدی و الاحضرت پشتیبانی نمایید. نامبرده گفت: ما تغییر عقیده نداده‌ایم و شما هستید که تا به حال رسماً معرفی نکرده‌اید. نمی‌دانم این حرفهای او صحیح بوده یا خیر؟ به هر حال، چون می‌دانستم که لویز مرد با نفوذ و با قدرتی است که

۲۷. نقطه‌چین از نویسنده نامه است.

۲۸. مارکوس رئیس جمهور فیلیپین.

حداقل ۲۰۰/۰۰۰ رأی برای رئیس جمهور داشته و از طرفی دولت فلیپین از نقطه نظر اداره خیلی نامرتب است مجدداً شرح دوستانه‌ای به Ramos نوشته و فرستاده‌ام که دیگر از این شوخیها نکن و همانطوری که رئیس جمهور دستور داد و خودت موافقت قبلی کرده بودی باید نمایندگی شما نه فقط طرفداری بکنی بلکه باید با سایر نمایندگیها هم مذاکره و نظر آنها را در این مورد جلب و خلاصه با رئیس هیئت نمایندگی ایران همکاری صمیمانه نماید و محققاً این کار را هم خواهد کرد.

آقایان دکتر مجیدی و دکتر وفا هر دو فعلاً در توکیو هستند و خیلی خوب کار می‌کنند و آقای اعتصام رایزن این سفارت هم که نماینده وزارت خارجه در آکافه می‌باشد با آنها همکاری کامل دارد و از طرز کار آنها جداً باید راضی باشید.

راستی، بالاخره من نفهمیدم راجع به مخلص چه تصمیمی اتخاذ فرموده‌اید؛ و به من نوشتید چه خواهید کرد! راجع به آقای حسن اعتصام که خودتان برای او هفت سال قبل نشان درجه ۴ تاج گرفتید نظر آن رئیس عزیزم را به تقاضاهای بی‌دربی که مدت‌هاست به وزارت خارجه نوشته‌ام جلب و تقاضا می‌کنم مقرر فرمائید مقام او را بدهند؛ زیرا شاید در وزارت خارجه مثل اعتصام کمتر رایزنی باشد...^{۲۹}

دیروز از تهران نامه‌ای رسید که به عیسی مالک فحش داده و او را بیرون کرده‌اند. خیلی ناراحت شدم؛ زیرا من تقریباً ۹ سال با او کار کرده‌ام. این پسر بی‌اندازه با استعداد، درست و صحیح‌العمل و خلاصه پدر و مادر دار است و از هر نقطه نظر قابل اعتماد و خیلی متشکر خواهم شد اگر مقرر فرمایید نسبت به او التفاوت بشود...^{۳۰}

از ادی جون معذرت می‌خواهم که با این همه گرفتاریهایی که دارند نسبت به این موضوعات فرعی مزاحمت فراهم می‌کنم؛ ولی چه باید کرد، راهی غیر از این نیست؛ زیرا وقتی شما نسبت به کسی متغییر شوید هیچ کس جرئت اینکه از او به شما صحبت کند ندارد. بنابراین، من که از هر کس بیشتر وی را دوست دارم مجبورم وقت شما را ضایع کرده به این فروعات بپردازم.

تصدقت هزار بار می‌روم و امیدوارم سلامت و موفق باشید. دست والاحضرت مهناز را با کمال احترام و هزار بار می‌بوسم.

تصدقت

هرمز

| ۴ و ۳-۲۶۶-۱۵ از |

[۴]

[نامه مهدی وکیل و انتقاد از برخی اعضای هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل]

لطفاً این یادداشت را پس از خواندن پاره کن

هر دم از این باغ بری می‌رسد تازه‌تر از تازه تری می‌رسد
 خدا می‌داند که این سه یار دبستانی (مجید، اسد و فریدون)^{۳۱} در دوره مجمع عمومی چه در اینجا کرده‌اند؛ هر روز از نمایندگان حرفه‌ایی می‌شنوم که دود از سرم بلند می‌شود.

به نظرم یکی دو ماه قبل از مجمع عمومی، مثلاً در ماه ژوئن، که من باید برای جلسه هیئت امنای UNITAR به ژنو بروم باید استدعای شرفیابی کنم، البته اگر تو مصلحت بدانی و اگر اجازه شرف صدور یافت، و گزارش جریان امر را بلاواسطه و شفاهی به شرف عرض همایونی برسانم.

قربانت می‌روم

[مهدی وکیل]

| ۲۵-۳۴۹-۱۱۵ از |

[۵]

[تلگرافی در خصوص مرخصی مهدی وکیل]

The aldror Astoria

A ilton otel

New or .N.

آستان مقدس والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی،
 حسب الامر مطاع مبارک همایونی به جناب آقای وکیل ابلاغ شد؛ در صورتی که
 والا حضرت اوامری به ایشان داشته باشند استفاده از مرخصی جهت ایشان اجباری نیست.

دست مبارک را می‌بوسم

وزیر دربار شاهنشاهی اسدالله علم

۴۹/۷/۱۱-۸۷۵

[در حاشیه] این تلگراف رسید سفارت شاهنشاهی در واشنگتن مخابره و به حضور

۳۱. منظور مجید رهنما و فریدون هویداست.

سفری خانوادگی به زون، محمدرضا پهلوی، مهناز زاهدی، هرمز قریب، اشرف پهلوی، شهناز پهلوی و اردشیر زاهدی | ۱۳۳۶-۱۱۵ازا

مبارک تقدیم می‌گردد. آقای صالحی لطفاً در پرونده تلگرافهای والاحضرت بایگانی فرمایید. [۷-۴۶-۳۷]

[۶]

تلگراف کشف از تهران

حضور مبارک والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

پیرو دستورات تلفنی آن والاحضرت محبوب، هر دو موضوع به شرف عرض مبارک شاهنشاهی آریامهر رسید. فوراً با سفیر آمریکا تماس گرفتم و مشارالیه قرار شد با وزارت خارجه آمریکا تماس بگیرد. سعی کردم که در این باره دستورات لازم به سفیر شاهنشاه آریامهر در واشنگتن بدهم که مشارالیه اقدام نماید؛ متأسفانه به مکزیک رفته است. درباره موضوع دوم که والاحضرت سنوال فرمودند، شاهنشاه آریامهر مقرر فرمودند هرطوری که صلاح هست والاحضرت در محل اقدام فرمایند.

با عرض مراتب اخلاص و بندگی، هویدا

۴۹/۷/۲۱-۲۱۳۵

[در حاشیه] از اقدامات جناب عالی صمیمانه سپاسگزارم.

[۷-۴۶-۹۱]

[۷]

رمز از تهران

حضور مبارک والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

الساعه سفیر آمریکا به بیرجند تلفن کرد. راجع به آن موضوع اطلاع می‌دهند که پاسخ آمریکا، با یک دنیا معذرت، منفی است و خیلی پوزش می‌طلبند. چون نکات دیگری در این باب اظهار داشت تفصیل آن [را] فردا که [به] تهران مراجعت می‌کنم تلفناً به شرف عرض مبارک خواهم رسانید.

با عرض ادب و احترام، هویدا

۴۹/۷/۲۲

[در حاشیه] به استحضار والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی رسید.

[۷-۴۶-۹۲]

[۸]

[تلگرافی از اشرف به علم در خصوص مذاکره با برخی از رؤسای جمهور کشورهای مختلف]

تلگراف رمز به دربار شاهنشاهی

جناب آقای علم، وزیردربار شاهنشاهی - تهران.

خواهشمندم مراتب زیر را به شرف عرض مبارک ملوکانه رسانده و چنانچه اوامری صادر فرمودند فوراً ابلاغ فرمایید.

رؤسای جمهور پاکستان و رومانی و فنلاند، اعلیحضرت هیلاسلاسی امپراطور حبشه، نخست‌وزیران انگلستان، ایرلند، سنگال و همچنین وزرای خارجه مصر و شوروی از جمله شخصیت‌هایی هستند که قبولی خود را برای شرکت در ضیافت‌های شام متعددی که به طور خصوصی از طرف این جانب در منزل رئیس هیئت نمایندگی داده خواهد شد اعلام داشته‌اند.

خواهشمندم چنانچه شاهنشاه صلاح و یا لازم می‌دانند مطالب بخصوصی خارج از خطوط کلی سیاست دولت با هر یک از اشخاص فوق در میان گذارده شود مراتب را قبل از تاریخ ۱۹ اکتبر که اولین مهمانی برگزار می‌شود به اطلاع این جانب برسانند. البته شرح مفصل مذاکرات هر یک از مهمانیها جداگانه به عرض ملوکانه خواهد رسید. اشرف پهلوی

۴۹/۷/۲۳-۷

[۷-۴۶-۹۰]

[۹]

[ابلاغ دستور محمدرضا پهلوی درباره مذاکره با رؤسای جمهور کشورها]

تلگراف

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

شماره ۷، درخصوص مذاکره با میهمانهای والاحضرت، به شرف عرض مبارک همایونی رسید. امر مطاع چنین شرف صدور یافت که خوشبختانه با همه آنها روابط خوب داریم، حتی اخیراً با مصر روابط دوستانه برقرار شده است؛ ولی در عین حال هیچ عیبی نخواهد داشت در زمینه مطالب نطقی که به مناسبت افتتاح مجلس سنا ایراد کرده‌ایم کلیاتی با اشخاصی که مصلحت بدانید صحبت کنید.

نطق شاهنشاه در جراید منتشر شده؛ لابد در نمایندگی موجود است. با وجود این، دستور داده شد رئوس مطالب آن همین امروز فوری وسیله تلکس به عرض مبارک

برسد. دست نازنیتان را می‌بوسم.

وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم
[۸۹-۴۶-۷]

[۱۰]

[نظر اوتانت درباره نامزدی اشرف پهلوی در مجمع عمومی]

رمز
وزارت امور خارجه

در ملاقاتی که ۶ بعدازظهر در دفتر اوتانت^{۳۲} با او نمودم مشارالیه ابتدا به تفصیل جویای سلامت ذات اقدس ملوکانه شده گفت من هیچگاه خاطره لحظاتی را که در پیشگاه شاهنشاه گذراندم فراموش نمی‌کنم و بیاناتی را نیز که همواره درباره مسائل بین‌المللی فرموده‌اند با نهایت تحسین و احترام مدنظر قرار می‌دهم؛ و اینک که حال مزاجی‌ام بهتر شده است امیدوارم بتوانم در اولین فرصت مناسب به ایران آمده و مراتب احترام عمیق خود را به پیشگاه مبارکشان ادا کنم. درباره امکان پیشنهاد کردن نامزدی والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی برای ریاست مجمع عمومی از طرف ایران، اظهار داشت مسلماً اگر چنین پیشنهادی از طرف گروه آسیایی بشود با استقبال فراوان گروه‌های دیگر روبه‌رو خواهد شد چون معظم‌لها در سمتهای بین‌المللی گوناگونی که داشته‌اند احترام زیادی در محافل جهانی برای خود به دست آورده‌اند و من هم شخصاً بی‌اندازه خوشوقت خواهم شد که یک دوره زیر نظر والا حضرت کار کنم؛ ولی حتماً باید پیشنهاد از طرف گروه آسیایی داده شود. البته به علت اشتیاقی که همه کشورها برای احراز این سمت دارند هم اکنون سنتی برقرار شده که اولویت نامزدی به ممالکی داده شود که هیچ یک از اتباع آنها رئیس نشده باشند و از این رو شاید بهتر باشد که نظر موافق این کشورها را تأمین کرد.

درباره طرح مسئله خاورمیانه در مجمع عمومی، اظهار داشت با آنکه آمریکائیا اصولاً نظر موافق ندارند ولی پس از توصیه‌های سازمان وحدت آفریقا و رویه‌ای که کشورهای سوسیالیستی گرفته‌اند مصر و به طور کلی اعراب، تصور می‌کنند که طرح این مسئله به نفع آنها خواهد بود و بدین مناسبت اضافه کرد اعلامیه و نامه‌هایی که در این زمینه در از میر از طرف شاهنشاه آریامهر و سران کشورهای پاکستان و ترکیه صادر شد

۳۲. اوتانت سومین دبیرکل سازمان ملل متحد از سال ۱۹۶۱ تا ۱۹۷۱.

بسیار پخته و بجا بود و اثر بسیار خوبی کرد.

درباره نقشه‌های خودش گفت: آنچه را که من به کرات در سالهای پیش گفتم از نو تکرار می‌کنم که هیچکس نباید در پست دبیرکلی بیش از یک دوره بماند، چه برسد به دو دوره یا بیشتر؛ چون فشاری که بر انسان می‌آورد طاقت‌فرساست و اضافه کرد کار با اکثریت کشورهای عضو آسان است ولی فشاری که اصولاً از طرف کشورهای بزرگ وارد می‌آید بی‌اندازه زیاد است. و از این رو، هنوز بر حرف سابق خود باقی هستم. با این همه، از اینکه یک بار اظهار داشت تا سال دیگر وقت هست و به طور کلی از طرز بیان و اشارات او چنین استنباط کردم که این بار نیز در انتظار فراهم آوردن زمینه مساعد است تا از هم‌اکنون دولت‌ها، به تدریج، بر فشاری که برای ماندن او لازم خواهد بود بیفزایند و جریان سه سال پیش تکرار شود. نظر محرمانه مدیرکل یونسکو و مقامات فرانسوی را هم که در پاریس دیدم در این زمینه همین بود. و با اینکه اصرار بیشتر اوتانت برای گذراندن قطعنامه مربوط به ایجاد دانشگاه بین‌المللی از طرف عده‌ای بدین شکل تعبیر می‌شود که جداً علاقه‌مند رفتن است گروهی دیگر نیز تصور می‌کنند که این اقدام را باید در قالب تاکتیکی‌هایی که در این زمینه برای ماندن به کار می‌برد تلقی کرد.

در مورد امکان به وجود آوردن پست کمیسر عالی حقوق بشر و مقاومت‌هایی که از طرف پاره‌ای از دول در این زمینه مشاهده می‌شود، دبیرکل اظهار داشت که خیال نمی‌کند این مقاومتها مانع پیشرفت کار بشود؛ و تصور می‌کند که اکثریت نمایندگان در پایان امر با راه‌حلی شبیه آنچه که اکنون مطرح است، یعنی یک کمیسر و چند کارشناس عالی، موافقت خواهند کرد. خواهشمند است مراتب را به شرف‌عرض مبارک ملوکانه برسانند. [در حاشیه:] رونوشت این صفحه در پرونده حقوق بشر بایگانی است.

رهنما

۲۱۹-۴۹/۷/۲۴

[۸۳۶۸۸-۴۶-۷]

[۱۱]

[دستورالعمل شاه جهت جلب نظر گروه آسیایی برای نامزدی ریاست اشرف پهلوی]

تلگراف رمز از تهران

جناب آقای رهنما،

تلگراف شماره ۲۱۹ جناب عالی از شرف‌عرض پیشگاه مبارک ملوکانه گذشت. امر

و مقرر فرمودند که ببینید برای جلب نظر و موافقت گروه آسیایی چه می‌شود کرد و، با توجه به نکاتی که خودتان و همچنین اوتانت گوشزد نموده‌اید، اقداماتی را که بایستی، چه در تهران و چه نیویورک و چه در پایتختهای کشورهای عضو گروه آسیایی، نمود طرح‌ریزی نمایید و به وزارت امور خارجه نیز اعلام دارید تا مورد احترام قرار گیرد.

خلعتبری

۴۹/۷/۲۶-۱۲۳۷۴

[۸۲-۴۶-۷]

[۱۲]

[گزارش دیدار مجید رهنما با نماینده ژاپن و سایر نمایندگان کشورها در سازمان ملل]

جناب آقای علم وزیر محترم دربار شاهنشاهی،

طی ملاقاتی با نماینده دائم ژاپن، به مذاکرات خود با وزیر دارایی آن کشور و مذاکراتی که یک ماه بعد بین مدیرکل امور بین‌المللی وزارت امور خارجه ژاپن و سفیر شاهنشاه آریامهر در ترکیه روی داد اشاره کرده اظهار داشتیم: با توجه به روابط خاص ایران و ژاپن و همکاری نزدیکی که در مسائل بین‌المللی داریم، بسیار ممنون می‌شدم که رویه خود را درباره ریاست مجمع عمومی برای سال آینده هرچه زودتر روشن سازید تا ما بتوانیم اقدامات رسمی را آغاز کنیم. مشارالیه اظهار داشت که: ظاهراً سوء تفاهمی پیش آمد؛ چون نماینده ما هیچگاه نگفته بود ژاپن خیال ندارد نامزد این پست باشد. آنچه به ایشان گفته شده بود آن است که هنوز ژاپن تصمیم خود را نگرفته است. در حال حاضر، کشورهای منطقه ما که تاکنون هیچگاه ریاست مجمع را نداشته‌اند مشغول مطالعه هستند و ممکن است که وقتی نخست‌وزیر و وزیر خارجه به نیویورک می‌آیند تبادل نظری بشود. البته رویه ما همیشه آن بوده است. اساساً باید به این گروه از کشورها حق تقدم داد. به او گفتیم: با توجه به شخصیت والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی، وقتی ما می‌توانیم از ایشان خواهش کنیم نامزد این پست بشوند که اطمینان داشته باشیم گروه به اتفاق آراء معظم‌لها را پشتیبانی خواهند کرد، کمالینکه بسیاری از آنها در واقع ما را به این فکر انداختند و به همین جهت تا به حال هیچگونه اقدام رسمی نکرده‌ایم. اظهار داشت مسلماً هرچه زودتر ما شما را در جریان می‌گذاریم و اطمینان داشته باشید که هیچگاه قبل از تماس با شما کاری نخواهیم کرد که والا حضرت را در محذور قرار دهد. به طور خصوصی یکی از دیپلماتها می‌گفت نماینده دائم ژاپن گویا شخصاً به این کار علاقه مند است و در انتظار آمدن نخست‌وزیر و وزیر خارجه می‌باشد تا آنها را قانع کند.

اشرف پهلوی رئیس هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل متحد | ۱۳۴۹-۴ع

وگرنه سایر کشورهای خاور دور علاقه‌مند نیستند. با چند نماینده دیگر گروه، تایلد و برمه و عربستان سعودی صحبت شد. نماینده برمه، که رئیس کمیته داوطلبی گروه است، به طور خیلی خصوصی و محرمانه گفت: والا حضرت در میان اعضای گروه خیلی زمینه دارند. این اصل هم که حتماً رئیس باید از کشورهایی باشد که هیچگاه رئیس مجمع نداشته به خودی خود حق تقدم نمی‌دهد کما اینکه اگر والا حضرت به تنهایی در برابر رسیدی سفیر و نماینده دائم قبرس قرار بگیرند خیلی بعید خواهد بود که گروه به قبرس رأی بدهد. به همین جهت، ممکن است ژاپنیها این بهانه را پیش بیندازند تا زمینه را برای یک شخصیت قابل قبول هم فراهم کنند.

یکی از نمایندگان دوست نظر داشت به طور خیلی ملایم این فکر نیز بین اعضای گروه پخش شود که اصولاً اگر ژاپن هم اکنون به شکل یک کشور بزرگ عمل می‌کند می‌خواهد در همه شوراها کرسی به دست آورد، و حتی ادعای کرسی دائم را در شورای امنیت آغاز کرده است، نمی‌تواند ریاست مجمع را داشته باشد. این نکته را نیز خاطر نشان می‌سازد که ژاپن در حال حاضر در کمیته سهمیه‌ها در برابر جناب کیا^{۳۳} سفیر شاهنشاهی در توکیو داوطلب است؛ این مسئله پیش می‌آید که اگر ژاپنیها بخواهند بازی خود را دنبال کنند آیا همان‌طور که به طور ضمنی به آنها گفته شده ایران باید نامزدی خود را برای تجدید انتخاب در کمیته سهمیه‌ها پس بگیرد یا اینکه به عکس در جهت مخالف عمل کند. خواهشمند است مراتب را به شرف عرض رسانده اوامر مطاع ملوکانه را ابلاغ فرمایید.

رهنما

۴۹/۷/۲۷-۲۲۲

[۷-۴۶-۶۸۶۷۲]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع [۱۳] انسانی

[نتیجه ر ایزنیهای مجید رهنما جهت نامزدی اشرف پهلوی برای ریاست مجمع عمومی]

رمز

وزارت امور خارجه

از یکی از سفرای اندونزی، که در سالها پیش با این‌جانب دوستی شخصی دارد و مسئول امور بین‌المللی وزارت خارجه است، درباره ریاست مجمع عمومی سال آینده

۳۳. نورالدین کیا سفیر ایرا در ژاپن از خرداد ۱۳۲۷ تا تیر ۱۳۵۱.

استفسار کردم. به طور خیلی خصوصی و محرمانه گفت که: مقامات اندونزی در پی آن‌اند که یک شخصیت مهم کشور خود را که بتواند مورد قبول گروه واقع شود برای این سمت نامزد کنند؛ و با آنکه چنین شخصی باید سه ماه تمام در نیویورک باشد ممکن است آدم مالیک، وزیر خارجه فعلی، را پیشنهاد نمایند. مسئله امکان نامزدی والا حضرت را به استحضار او رسانده خواش کردم که قبل از اینکه دولتهای ما در سطح بالا با یکدیگر تماس نگرفته‌اند از هر اقدامی که ممکن است ما را در محظور قرار دهد خودداری کنند. به نظر این جانب شاید صلاح باشد که توجه خاص دولت به این موضوع هم به سفیر اندونزی در تهران و هم از طریق سفارت شاهنشاهی درجا کارتا به اطلاع مقامات ذی‌نفوذ اندونزی برسد. برای مزید استحضار، همان‌طور که قبلاً نیز تلگراف شد، اینجانب مسئله را با نمایندگان سازمان...^{۳۴} این طور مطرح کرده‌ام که پاره‌ای از دول عضو گروه آسیایی از ما خواسته‌اند که نام والا حضرت را برای این سمت پیشنهاد کنیم؛ ولی، با توجه به شخصیت استثنایی ایشان، تا ایران اطمینان نداشته باشد که هیچیک از کشورهای دوست در برابر ایشان، کاندیدایی نخواهند داشت رسماً اقدامی نخواهیم کرد؛ و در همین زمینه هم از آنها مساعدت خواسته‌ایم. همان‌طور که استحضار دارند، اندونزی از کشورهایی است که تاکنون رئیس مجمع نداشته است. ضمناً، شاید مناسب باشد که نزد کشورهای تایلند و مالزی و سنگاپور و فیلیپین هم که نظرشان در گروه کشورهای خاور دور مؤثر خواهد بود اقداماتی در همین سطح معمول گردد، و هیئت نمایندگی را از نتیجه مستحضر فرمایید. به نظر والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی، اگر قرار باشد علاوه بر اقدامات عادی سیاسی سفیر فوق‌العاده‌ای برای مذاکره با مقامات بالای کشورهای خاور دور اعزام گردد و شاید مقتضی باشد که نام جناب آقای عباس آرام به شرف عرض ملوکانه پیشنهاد شود.

۴۹/۷/۲۸-۲۲۵

| ۱۰۷۹-۴۶-۷ |

[۱۴]

[نتیجه مذاکرات مجید رهنما با وزیر امور خارجه ژاپن]

رمز (نام دقیق سفیر ژاپن گذاشته شد)

وزارت امور خارجه،

۱. طبق قرار قبلی، وزیر امور خارجه ژاپن آقای آنی چی را در حضور سفیر و نماینده

دائم آن کشور ملاقات کرده به او گفتم: همان‌طور که در توکیو به استحضار وزیر دارایی و مقامات وزارت خارجه ژاپن رسانده بودم، چند ماه پیش پاره‌ای از کشورهای عضو گروه آسیایی، به طور خصوصی، با ما تماس گرفته به ما اظهار داشتند که اگر ایران نامزدی والا حضرت اشرف پهلوی را برای ریاست سال آینده مجمع عمومی پیشنهاد کند ممکن است از پشتیبانی همه اعضای گروه برخوردار گردد.

به دنبال این ابراز تمایل، دولت تصمیم گرفت که، با توجه به موقعیت خاص والا حضرت، ابتدا با نمایندگان کشورهای دوست، و در درجه اول، با کشورهایی که علاوه بر داشتن روابط نزدیک سیاسی با ایران تاکنون رئیس مجمع نداشته‌اند تماس بگیرد و تنها وقتی نام والا حضرت را به میان آورد که اعضای گروه آسیایی به اتفاق آراء نظر مساعد خود را بیان داشته باشند.

پس از اشاره به مسافرت خود به توکیو و مذاکراتی که قبلاً با سفیر و نماینده دائم ژاپن انجام داده بودم و گزارش آن قبلاً توسط جناب آقای علم به شرف عرض مبارک ملوکانه رسانیده شده بود، از وزیر خارجه ژاپن خواستم که هرچه زودتر نظر هیئت نمایندگی ایران را در جریان تصمیمات خود بگذارد. مشاژ الیه، پس از مقدمه مبسوطی راجع به روابط حسنه بین دو کشور و اینکه ژاپن مایل است این روابط همواره تحکیم یابد، اظهار داشت: پاره‌ای از کشورهای آسیای شرقی به فکر هستند که داوطلب بشوند و به همین مناسبت از ژاپن استفسار کرده‌اند که بدین منظور آیا فردی را پیشنهاد خواهد کرد یا خیر. وزیر خارجه اظهار داشت: ما به آنها گفته‌ایم که در حال حاضر قصدی در این زمینه نداریم. و در اینجا سفیر و نماینده دائم حرف مترجم را قطع کرد و گفت مقصود این است که من، یعنی وزیر خارجه ژاپن، خیال ندارم نامزد بشوم. مترجم ادامه داد: به همین دلیل ما به آنها پیشنهاد کرده‌ایم که موضوع را بین خود حل کنیم و بر همان اساس به یک اقدام مشترک مبادرت ورزیم. از او پرسیدم: با توجه به اینکه دولت شاهنشاهی در نظر ندارد اقدام رسمی کند، بسیار علاقه‌مند است که بدانند این تصمیم چه وقت گرفته خواهد شد. گفت: این را دقیقاً نمی‌توانم بگویم؛ ولی وعده داد که قبل از اعلام رسمی این تصمیم و اقدام بعدی در گروه آسیایی، نمایندگی ایران را به طور خصوصی و محرمانه در جریان گذارد و این نظر را نیز تأیید کند که اصولاً گروه آسیایی موضوع رسیدگی به کاندیدها را به تعویق بیندازد.

یکی از معاونین او تانت می‌گفت با آن که شاید نماینده دائم ژاپن در نیویورک شخصاً علاقه‌مند به این کار باشد گمان ندارد که دولت ژاپن نامزدی پیشنهاد کند؛ ولی نظر خود را هر چه دیرتر اعلام خواهد کرد تا بتواند حداکثر استفاده را در کارهای دیگری که مورد نظر اوست به دست آورد و آنگاه، با توجه به دادوستدهایی که در این زمینه

خواهد کرد، تصمیم بگیرد.
 ره‌نما
 ۴۹/۷/۲۹-۲۲۸
 | ۷-۴۶-۷۳۵۷۷ |

[۱۵]

[گزارشی از اشرف پهلوی دربارهٔ فعالیت‌هایش در سازمان ملل]

رمز

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،

- در اجرای اوامر ملوکانه و بررسی جوانب گوناگون امر، قرار شد سیاست زیر دربارهٔ پیشرفت قطعنامه مربوط به خدمات داوطلبان بین‌المللی تعقیب شود:
۱. همانطور که در سخنرانی دیروز ره‌نما - که متن کامل آن تلکس شد - ملاحظه فرمودید، هیچگونه مادهٔ اصلاحیه جدیدی به قطعنامه پیشنهاد نشده، و اگر قطعنامه به همین نحو مورد تأیید همه نمایندگان قرار گیرد آن را به همین شکل می‌گذرانیم. اما در این سخنرانی، که در ابتدای طرح مسئله ایراد شد، همانطور که قبلاً نیز عمل شده بود، برای آرام کردن آراء ممتنع یا احیاناً نمایندگان مخالف توضیح داده شد که در قطعنامه شورای اقتصادی و اجتماعی همه نکاتی که مورد توجه تشکیلات موجود داوطلبانه و جوانان بود، با توجه به جنبه‌های عملی امر، گنجانده شده است؛ و نگرانی‌های این سازمانها شاید بیشتر از آن جهت بوده که از ابتدای تهیه گزارش دبیرکل تماس نزدیک با آنها برقرار نشده بود؛ ولی بررسی و تجزیه و تحلیل قطعنامه شورا نشان می‌دهد که نظرات آنها بالاخره تأمین شده است. هدف از این اظهارات و توضیحات این بود که قطعنامه می‌تواند از پشتیبانی‌های بیشتر برخوردار شود و احیاناً به اتفاق آراء بگذرد.
 ۲. در طی مذاکرات، سعی خواهد شد که از راه تماس با نمایندگان که ممکن است احیاناً مواد اصلاحی تازه [ای] بدهند آنها را راضی کنیم که از دادن این اصلاحیه‌ها خودداری کنند و حتی المقدور از طرح فعلی با دادن توضیحات بیشتر [از] آنچه که ما دادیم پشتیبانی نمایند.
 ۳. البته در صورتی که، با وجود این اقدامات، مواد اصلاحی به طور رسمی از طرف یک نمایندگی داده شود، با توجه به اوامر ملوکانه، موضوع بررسی و منظم‌اً به استحضار شما خواهد رسید.
 ۴. چون این کار مورد نظر اعلیحضرت است من خودم رأساً کار را در دست گرفتم و

در تمام مذاکرات و جلسات کمیسیون دوم شرکت خواهم کرد و نطقهای لازم را، چه در کمیسیون چه در مجمع عمومی، شخصاً ایراد خواهم کرد. خواهشمندم به عرض رسانیده اوامر ملوکانه شخصاً و رأساً به خود من ابلاغ شود تا مبادا سوء تفاهم یا اشتباهی در کار ما روی دهد.

با تجدید مراتب مودت،

اشرف پهلوی

۱۴-۴۹/۷/۳۰

[۶۷ تا ۶۵-۴۶-۷]

[۱۶]

[نتیجه مذاکرات رهنما با نمایندگان چند کشور در سازمان ملل]

جناب آقای اردشیر زاهدی،

۱۴۹۷۲- امروز صبح، در جلسه‌ای که با حضور نمایندگان دائم ترکیه و اندونزی تشکیل یافت، سفیر ترکیه، که در عین حال ریاست گروه آسیایی را در ماه جاری عهده‌دار است، یادآور شد که در جلسه اخیر گروه آسیایی سفیر اندونزی، با آنکه دستور صریح از دولت خود داشت که نامزدی رسمی وزیر خارجه آن کشور را برای ریاست مجمع آینده اعلام کنند، از این اقدام صرف‌نظر کرد و تصمیم خود را در این زمینه موکول به مذاکرات خصوصی با نمایندگی ایران نمود. با توجه به اوامر مبارک ملوکانه، که طی تلگراف ۱۴۹۷۲ ابلاغ شده بود، این جانب سعی کردم مذاکرات را طوری بچرخانم که، در صورت موافقت نهایی با درخواست اندونزی، حداکثر بهره‌برداری از این امر انجام گیرد. سفیر اندونزی اظهار داشت که یک ماه پیش هنگام اقامت وزیر خارجه آن کشور در نیویورک، که پاره‌ای از کشورهای آسیای شرقی او را تشویق کردند که نامزدی خود را برای ریاست مجمع در سال آینده پیشنهاد کند، به او گفتم، همانطور که قبلاً نیز به استحضار آنها رسیده بود، و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی هیچگاه خود نامزد این سمت نشده بودند و مسئله نامزدی ایشان فقط هنگامی آن هم به طور خصوصی مطرح شد که عده‌ای از کشورهای دولت آسیایی به ما مراجعه کردند و علاقه خود را به اینکه احیاناً ایشان چنین سمتی را قبول فرمایند صریحاً با ما در میان گذاشتند. وقتی که تقاضای این کشورها به شرف عرض مبارک ملوکانه رسید، شاهنشاه فرمودند تنها در صورتی دولت شاهنشاهی با اعلام رسمی نامزدی ایشان موافقت خواهند کرد که تمام کشورهای گروه، بدون استثناء، ایشان را داوطلب کرده باشند؛ و در غیر آن صورت،

صلاح نمی‌دانند که نام معظم‌لها مطرح گردد. سفیر ترکیه اظهار داشت چند روز پیش هنگامی که موضوع را به طور خصوصی با سفیر اندونزی در میان گذاشته بود مشارالیه پیشنهادی به نظرش رسیده بود که ممکن است برای حل دوستانه این امر مورد مطالعه نمایندگی ایران قرار گیرد؛ بدین معنی که رئیس جمهور اندونزی از طریق سفیر آن کشور در تهران درخواست دولت خود را به شرف عرض ملوکانه برساند و پس از کسب نظر شاهنشاه آریامهر به اقدامات بعدی دست بزند. در صورتی که نمایندگی ایران نظر مخالفی نداشته باشد ممکن است اندونزی به همین نحو عمل کند و تا آن تاریخ اقدام دیگری از طرف گروه انجام نگیرد. این جانب اظهار داشتم: دولت شاهنشاهی شاید برخلاف بسیاری از کشورها، که همیشه صحبت از همبستگی آسیایی می‌کنند ولی در عمل آن را غالباً ندیده می‌گیرند، به اصل همکاری صمیمانه توجه کامل دارد و مسلماً از هر اقدامی که با این همبستگی، و به خصوص با همکاری با کشورهای برادر مسلمان، مغایر باشد خودداری خواهد کرد. لذا، بدون اینکه با دولت خود موضوع را در میان گذاشته باشم، شخصاً تصور می‌کنم که هر نوع ابتکاری که احياناً در این زمینه از طرف ریاست جمهوری اندونزی صورت گیرد با روحی برادرانه مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. سفیر اندونزی ابراز امتنان کرد و اظهار داشت که فوراً پیشنهاد خود را به جاکارتا منعکس خواهد نمود و از ما خواهش کرد که در عین حال جریان این مذاکرات را به تهران مخابره کنیم.

همانطور که به استحضار رسید، این جانب صلاح ندانستم که پس از پیشنهاد سفیر اندونزی به اصطلاح ورقهای خود را فوراً باز کنیم بلکه، به عکس، طوری عمل کنیم که آنها موافقت نهایی ایران را به عنوان متنی بزرگ برگردن خود تلقی کنند. این رویه شاید بیشتر از آن جهت لازم باشد که پاره‌ای از کشورهای آسیایی اصولاً نسبت به دولت جدید اندونزی نظر خیلی مساعد ندارند و ممکن است این کاندیداتور، به خودی خود، با مقاومت بعضی از آنها مواجه شود. خواهشمند است مراتب را به شرف عرض مبارک ملوکانه برسانند.

نمره ۲۹۴-۴۹/۸/۴

[۲۵۱ تا ۲۱-۴۶-۱۷]

[۱۷]

جناب آقای علم وزیر محترم دربار شاهنشاهی،
پیرو ۲۴۳، خواهشمند است قبل از آنکه تلگراف را به شرف عرض برسانید نام

کشور تایلند را، که رئیس مجمع داشته و اشتهاً ذکر شده بود، حذف بفرمایند؛ موجب امتنان خواهد بود.

رهنما

۴۹/۸/۵-۱۵۵۲

[۷-۴۶-۸۱]

[۱۸]

رمز [تلاش اشرف برای کنار رفتن سایر نامزدهای ریاست مجمع عمومی]

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،

غالب اعضای گروه آسیایی نسبت به امکان [انتصاب] من به ریاست آتی مجمع اظهار خوشوقتی می‌کنند و چنین استنباط می‌شود اگر از کشورهای آسیایی که تاکنون رئیس مجمع نداشته‌اند نامزدی [تعیین] نشود و ایران رسماً داوطلب شود مورد تأیید مسلم گروه قرار خواهد گرفت. نتیجه مذاکرات و تماسهای خصوصی [ای] که تاکنون با بیشتر نمایندگان گرفته شد آن است که از ۲۷ عضو گروه آسیایی که تاکنون رئیس مجمع نداشته‌اند غالب کشورهای آسیایی عدم تمایل خود را به پیشنهاد...^{۳۵} در این زمینه ابراز داشته‌اند. نامزدی قبرس هیچگونه شانسی ندارد. و از آنجا که ژاپن در شورای امنیت و شورای اقتصادی و اجتماعی و امروز هم در کمیته سهمیه‌ها انتخاب شده است می‌توان تصور کرد که حتی اگر نامزدی پیشنهاد کند در حال حاضر مورد پشتیبانی قرار نخواهد گرفت. با این وصف، تنها کشورهایی که اینک ممکن است نامزد داشته باشند و اگر پیش بیایند و مسئله اصلی عدم انتخاب مجدد را به میان آورند شانس ما را ضعیف خواهند کرد مالزی و تایلند و سنگاپور و، به خصوص، اندونزی است. همان طور که قبلاً به استحضار رسید، حتی ممکن است کشورهای آسیای شرقی دور یکدیگر جمع شوند و یک نفر را از بین خود به گروه آسیایی پیشنهاد کنند. از این رو، شاید صلاح باشد که با کسب اجازه از پیشگاه مبارک ملوکانه در سطح دولت تماسهای مستقیمی با کشورهای چهارگانه فوق گرفته شود تا آنها را از پیشنهاد احتمالی نامزد منصرف نمایند. و هیئت نمایندگی را از جریان امر مستحضر فرمایند.

اشرف پهلوی

۴۹/۸/۵-۲۴۳

[۷-۴۶-۶۳ و ۶۴]

سازمان ملل متحد؛ امیراصلاح انتشار و مجید رهمنما | ۶۳۶-۶۳۲-۶۳۵ الفبا

[۱۹]

[تلگرام رمز اشرف به علم و تلاش وی برای جلب رضایت کشورهای عربی]

تلگرام رمز

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،

امروز تلگرافی دربارهٔ قطعنامه مربوط به خاورمیانه از طریق وزارت امور خارجه مخابره شد. نماینده دائم پاکستان به من گفت: به خصوص، با توجه به اینکه رقبای احتمالی ما در کاری که در پیش داریم یعنی مالزی، اندونزی و ژاپن جزو بانیان این قطعنامه نیستند اگر ایران...^{۳۶} قطعنامه شود این اقدام در هشت کشور عربی گروه آسیایی اثر زیاد خواهد گذاشت و مسلماً آنها را به نفع ایران در محظور قرار خواهد داد. خواهشمندم این مطلب [را] کاملاً به طور خصوصی به عرض برسانید. اشرف پهلوی

۴۹/۸/۶-۲۴۹

[۷-۴۶-۵۸]

[۲۰]

[نظر شاه در خصوص قطعنامه مربوط به خاورمیانه]

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

۲۴۹ - درخصوص قطعنامه مربوط به خاورمیانه امر مطاع صادر شد که این امر بستگی به متن قطعنامه دارد که به چه صورت می‌خواهند صادر شود.

هر خبری را نمی‌توان قبول کرد؛ در این مورد مطالعه فرموده نظر مبارک خودتان را به شرف عرض برسانید. وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله اعلم

۴۹/۸/۷-۱۰۶۷

[۷-۴۶-۵۷]

[۲۱]

[تلگراف علم به اشرف و اعلام دستور شاه برای مذاکره با برخی از کشورهای آسیای جنوب شرقی]

رمز از تهران

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

تلگراف ۲۴۳ موضوع انتخاب آن والاحضرت به ریاست مجمع عمومی به شرف

عرض مبارک رسید؛ امر مطاع صادر شد وزارت خارجه در مورد تماس با کشورهای مالزی، سنگاپور و اندونزی اقدام نمایند. عطف به تلگراف ۱۵۵۲، دیگر با کشور تایلند لازم نیست تماس گرفته شود. ضمناً امر مطاع صادر شد سئوال نماید اگر این کشورها برعکس آنچه که ما خیال می‌کنیم منصرف خواهند شد، انصراف ما را بخواهند چه باید بشود. استدعا دارد اظهارنظر فرمایید.

دست نازنیتان را می‌بوسم.
وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم
۴۹/۸/۷۰-۱۵۰۸
[۷-۴۶-۶۲]

[۲۲]

[تلگراف اشرف به علم برای جلوگیری از نامزدی نماینده اندونزی]

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،
پیرو ۲۴۹، نماینده پاکستان امروز اظهار داشت که به طور خصوصی اطلاع یافته است وزیر خارجه اندونزی در نظر دارد پس از مراجعت به جاکارتا و کسب اجازه از دولت خود نامزدی خود را برای ریاست مجمع عمومی سال آینده رسماً اعلام دارد بنابراین، لازم است دستورات مقتضی به وزارت امور خارجه و سفیر شاهنشاه آریامهر در جاکارتا در زمینه مطالب قبلی داده شود تا در صورتیکه این موضوع صحت داشته باشد بلکه بتوان مقامات مربوطه اندونزی را از دادن نامزد منصرف کرد. ضمناً سفیر شاهنشاه آریامهر ممکن است به وزارت خارجه اندونزی یادآور شود که طبق قرارداد دوستانه‌ای که با سایر کشورهای گروه آسیایی گذاشته شده، هیچ دولتی قبل از مشورت با اعضای دیگر گروه رسماً نامزدی خود را اعلام نکنند. خواهشمند است از هر اقدام دیگری که در تهران خواهند کرد مرا مستحضر نمایند.

اشرف پهلوی

رمز از تهران

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،
۲۵۰ - درخصوص مذاکره با اندونزی امر مبارک صادر شد اقدام شود؛ به وزارت

امور خارجه و سفیر شاهنشاهی در اندونزی دستور مقتضی صادر شد. دست مبارک را می‌بوسم.

وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم
۱۰۶۸ - ۴۹/۸/۷
[۶۰ و ۵۹-۴۶-۷]

[۲۳]

[درخواست مجدد اشرف برای مذاکره مقامات ایرانی با سفیر اندونزی]

جناب آقای علم،

۱۰۵۸ - چون تلگراف جناب عالی محتاج به توضیحات مفصل است نامه مخصوص برای تقدیم به اعلیحضرت تهیه و به وسیله فواد روحانی ارسال خواهم داشت و جناب عالی را هم در جریان می‌گذارم. در مورد ۱۰۶۸، با توجه به اهمیت موضوع، ترجیح می‌دهم علاوه بر سفیر شاهنشاهی در جاکارتا، یا شخص جناب عالی یا آقای نخست‌وزیر^{۳۷} با سفیر اندونزی در تهران مذاکره فرمایید.

اشرف پهلوی
۴۹/۸/۷-۲۵۲
[۶۱-۴۶-۷]

[۲۴]

[پیشنادهای اشرف برای هر چه فعال تر شدن نمایندگی ایران در سازمان ملل]

خیلی فوری - رمز

جناب آقای علم، وزیر دربار شاهنشاهی،

خواهشمند است مراتب زیر را به شرف عرض ملوکانه رسانده و اوامر مبارک را هر چه زودتر ابلاغ فرمایید:

با جریانی که در چند هفته اخیر در مورد قطعنامه‌های مطرح شده در کمیسیونهای اصلی مجمع عمومی در رویه نمایندگی ایران نسبت به هر یک مشاهده نموده‌ام، به این نتیجه رسیده‌ام که غالباً به طرح قطعنامه‌های راجع به مسائل اساسی که مورد اختلاف و

۳۷. امیرعباس هویدا.

جز و بحث است نمایندگی ایران یا رأی ممتنع می‌دهد یا مخالف و به ندرت بانی طرح قطعنامه‌ای می‌شود. با ادامه این وضع بیم آن می‌رود که ایران در سازمان ملل متحد در گوشه‌ای قرار گیرد و Isole شده و در نتیجه نتواند نقش اساسی خود را ایفا نماید یا، در موقع لزوم، با جلب آراء گروههای مختلف بهره‌برداری لازم بنماید.

برای توضیح نظرات خود چند نکته را که در اینجا به آن برخورد کرده و عملاً مشاهده نموده‌ایم یادآور می‌شوم:

۱. رویه آمریکا نسبت به سازمان ملل متحد یک نوع *Indifference*^{۳۸} است. این نکته را Ost در ضیافت ناهار ماکاریوس به من گفت و اضافه کرد که، با ازدیاد تعداد دولتهای کوچک در مجمع عمومی و تبانی گروهها، غالباً قطعنامه‌هایی می‌گذرد که با واقع‌بینی تطبیق نمی‌کند و به مرحله اجرا هم در نمی‌آید.

۲. راجع به وضع دبیرخانه، عدم رضایتهایی مشاهده می‌شود و می‌گویند دبیرکل، آن طور که باید، به حسن جریان کارهای دبیرخانه نظارت و علاقه‌مندی ندارد.

۳. شکل و ترکیب کلی سازمان ملل متحد، با مقایسه با بیست سال قبل، تغییر اساسی نموده که می‌توان گفت معلول دو عامل عمده می‌باشد:

الف - تعداد اعضای سازمان ملل از ۵۱ در موقع ایجاد آن به ۱۲۷ در حال حاضر افزایش یافته و به این ترتیب لزوم همکاری دول در داخل گروههای مختلف برای پیشرفت منظور بیشتر محسوس است.

ب - تصمیمات عمده، به طور کلی، در داخل گروهها اتخاذ می‌شود و پس از آنکه گروهها نسبت به موضوعی توافق کردند وزن بیشتری به آن موضوع می‌دهد که اثر آن در اخذ رأی مشهود است.

به این ترتیب، کمتر دیده می‌شود که دولتی منفرداً ابتکار مسئله مهمی را به دست بگیرد و، بدون جلب پشتیبانی گروهی که وابسته به آن است یا سایر گروهها، بتواند نظر خود را پیش ببرد. یک مورد استثنایی که دولتی در سازمان ملل متحد تکروری می‌کند و کاری هم جز دادن دشنام به دولتهای وابسته به تمایلات مختلف انجام نمی‌دهد آلبانی است...^{۳۹} با توجه به نکات فوق، به نظر می‌رسد چنانچه نمایندگی ایران بخواید نقش مؤثر و فعالی ایفا کند و حس ابتکار از خود نشان دهد باید در چهارچوب سیاست کلی مملکت آزادی عمل بیشتری داشته [باشد] و بتواند با در نظر گرفتن شرایط و مقتضیات هر موضوع و تحولی که، تدریجاً یا دفعتاً، پیش می‌آید و همچنین با مشورت و تبادل نظر با نمایندگیهای مسئولیت‌شناس و، به خصوص، با آنهایی که خط مشی سیاسی مشابهی با

۳۸. نقطه‌چین در تلگراف است.

۳۹. بی‌تفاوتی.

دولت شاهنشاهی دارند تصمیم مقتضی اتخاذ نماید و، در صورت اقتضا، بانی قطعنامه شده یا پیشنهاد اصلاحی بدهد و نیز تا حدودی اختیار داشته باشد که در صورت پیش آمدن وضع استثنایی در موقع اخذ رأی نسبت به طرح قطعنامه‌ای چنانچه مصلحت اقتضا کند در رأی خود تجدید نظر نماید، و البته در هر مورد گزارش امر و جریان کلیه اقدامات و فعالیتها را به مرکز ارسال دارد.

اشرف پهلوی

۴۹/۸/۱۲-۲۶۶

[۷-۴۶-۵۲۶۵۶]

[۲۵]

[تلگراف علم به اشرف درباره چگونگی کاندیداتوری اشرف برای ریاست مجمع عمومی]

تلگراف رمز از تهران

آستان مبارک والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

استدعا دارد مقرر فرمایند به چاکر تلگراف شود: اولاً کاندیداتوری ایران برای ریاست مجمع اصولاً عنوان شده است یا نه؟ ثانیاً اگر عنوان شده است به نام ایران است یا به نام شخص والاحضرت مذاکره به عمل آمده است؛ ثالثاً استدعا دارد اظهارنظر فرمایند آیا به نظر آن والاحضرت کاندیداتوری به نام کشور ایران یا والاحضرت عنوان شود، کدام یک بهتر است؟ با توجه به اتمسفر، محک محل، و اینکه ایران یک دفعه کاندید بوده است، نظر مبارک را اعلام فرمایند. و این نکته هم در نظر مبارک باشد که اگر کار با شکست مواجهه شد هنوز نام والاحضرت عنوان نشود مناسبتر باشد. استدعا دارد از هر نظری که اتخاذ می‌فرمایید مستحضرم فرمایید.

دست نازنین والاحضرت را می‌بوسم.

وزیردربار شاهنشاهی، اسدالله علم

۴۹/۸/۱۹-۱۱۱۸

[۷-۴۶-۳۹]

[۲۶]

[توضیحات اشرف به علم درباره چگونگی اعلام کاندیداتورش در سازمان ملل]

جناب آقای علم وزیر محترم دربار شاهنشاهی،

۱۱۱۸ - اقداماتی که تاکنون راجع به ریاست مجمع عمومی سال آینده به عمل آمده

جنبه Sondage^{۴۰} داشته تا از عکس‌العمل یکایک اعضای گروه آسیائی اطلاع حاصل کنیم. البته، همانطور که حدس زده‌اید، این نامزدی را هنوز به طور رسمی به رئیس گروه اعلام نکرده‌ایم.

در مورد سؤالات آن که آیا بهتر است نامزدی به نام خودم و یا به نام ایران عنوان شود باید توجه به این نکته کرد که شخصیت داوطلب همیشه در جلب موافقت دولتها تأثیر زیاد دارد. اگر پس از انجام مذاکرات و اقدامات لازم و حصول اطمینان تقریبی نسبت به موفقیت این کار تصمیم بر اعلام داوطلبی گرفته شود بالاخره لازم خواهد بود آن را به طور رسمی از طرف دولت شاهنشاهی به رئیس گروه آسیائی اعلام نمائیم. به نظر من، فعلاً باید به مذاکرات غیر رسمی ادامه بدهیم تا معلوم شود آیا داوطلب دیگری که شانس موفقیت داشته باشد به میدان خواهد آمد یا خیر.

از نتیجه اقداماتی که وزارت امور خارجه قرار بود توسط سفرای شاهنشاه آریامهر [در] جاکارتا و تایلند و بقیه دولتها آسیائی، بنمایند تاکنون اطلاعی نداریم. البته نتیجه این مذاکرات در تصمیم نهائی نسبت به اعلام داوطلبی مؤثر خواهد بود. خواهشمند است نتیجه اقدامات وزارت خارجه هرچه زودتر تلگراف فرمایید.
اشرف پهلوی
[۷-۴۶-۴۰]

[۲۷]

[تأکید مجدد پشتیبانی شاه از کاندیداتوری اشرف]

تلگراف رمز از پاریس

آستان مقدس والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

۲۷۵- به شرف عرض مبارک رسید. امر مطاع صادر شد: البته هرچو اقدامی که لازم باشد به عمل خواهیم آورد. با وصف این، تصور نمی‌رود سازمان ملل به علت اینکه یک کشور دو دفعه به ریاست انتخاب شود بپذیرد ولی البته سعی لازم باید کرد.

دست نازنیتان را می‌بوسم
وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم

۷ سیار - ۴۹/۸/۲۲

[۷-۴۶-۴۴]

[۲۸]

[نارضایتی اشرف از اعلام روابط سیاسی ایران و آفریقای جنوبی]

جناب آقای علم وزیر مختار دربار شاهنشاهی،

عین خبری که امروز در نیویورک تایمز منتشر گردیده ذیلاً مخابره می‌شود:
جای تردید نیست که انتشار این خبر درست در موقعی که اعتبارنامه نمایندگان آفریقای جنوبی در مجمع عمومی مطرح می‌باشد و ایران قصد دارد برخلاف نظر آفریقاییها رأی دهد نمایندگی ایران را در وضع نامطلوبی قرار داده است. حتماً به کاری که در پیش داریم لطمه جبران ناپذیری وارد کرده است. تا آنجایی که به خاطر داریم، قرار بود این خبر قبل از پایان مجمع عمومی منتشر نشود، و علاوه براین، صحبت از برقراری روابط کنسولی بود نه روابط سیاسی.

اشرف پهلوی

نمره ۲۷۸-۲۲-۴۹/۸

[۴۶-۴۶-۷]

[۲۹]

[جواب علم دربارهٔ چگونگی روابط ایران و آفریقای جنوبی]

تلگراف رمز از تهران

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،
۲۷۸ - در مورد برقراری رابطه با آفریقای جنوبی، مراتب به شرف عرض مبارک همایونی رسید. امر مطاع صادر شد: ابلاغ نماید فقط صحبت از روابط کنسولی است نه غیره. به نظر می‌رسد حالا هم خود آفریقاییها خواسته‌اند بهره‌برداری نمایند. ضمناً توجه داشته باشند که نمایندگی فقط می‌تواند سیاست مرکز را دنبال نمایند. دست مبارک را می‌بوسم.

وزیردربار شاهنشاهی، اسدالله علم

۱۱۲۸-۲۳-۴۹/۸

[۴۵-۴۶-۷]

اسدالله علم همه‌کاره دربار و رابط خاندان پهلوی با شاه در کنار اشرف پهلوی | ۲۸-۵۵۴-الف |

[۳۰]

[درخواست مجدد اشرف از علم برای مذاکره مجدانه با کشورهای آسیایی جهت

کاندیداتورری ریاست مجمع عمومی سازمان ملل]

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،
پیرو تلگرافهای قبلی، خواهشمند است مطالب زیر را به شرف عرض ملوکانه
برسانید:

«چنانچه اراده فرمایند اقدامات نمایندگی در اینجا برای ریاست مجمع عمومی در سال
آینده دنبال شود، لازم است سفرای شاهنشاه آریامهر در ژاپن، اندونزی و سیلان به نحو
مقتضی از مقامات مربوطه استمزاج نمایند که آیا این سه کشور علاقه‌مند به احراز
ریاست مجمع در سال آینده می‌باشند یا خیر؛ زیرا، با اطلاعاتی که به طور خصوصی
تاکنون به دست آمده، اگر داوطلبی برای سال آینده جلو بیاید از یکی از کشورهای
مذکور خواهد بود. مادام که نتیجه اقدامات در سه کشور نامبرده معلوم نشده دست
نمایندگی برای هر نوع اقدام دیگری بسته است.»

خواهشمندم نتیجه امر را هرچه زودتر اطلاع فرمائید.

اشرف پهلوی

نمره ۲۸۰-۲۵/۸/۴۹

[۴۷-۴۶-۷]

[۳۱]

[مکاتبه اردشیر زاهدی با مجید رهنما در خصوص مذاکره با
کشورهای داوطلب ریاست مجمع عمومی سازمان ملل]

تلگراف رمز از تهران

جناب آقای مجید رهنما - نیویورک،

عین تلگرافی که در تاریخ ۴۹/۸/۲۴ به عنوان جناب عالی به پاریس مخابره شده
ذیلاً مخابره می‌گردد:

چون در نظر است در صورت تصمیم والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی به اعلام
داوطلبی خود برای ریاست مجمع عمومی با مقامات اندونزی و مالزی و سنگاپور تماس
گرفته شود خواهشمند است تصریح فرمایید:

۱. آیا هنگام اقامت در نیویورک با رؤسای نمایندگی سه کشور فوق‌الذکر، که برای
شرکت در جشن بیست و پنجمین سالگرد سازمان ملل متحد به نیویورک آمده بودند،
راجع به نامزدی ایران برای احتراز ریاست مجمع عمومی صحبت کردید؟
۲. اگر در این باره با آنها صحبت کردید موضوع را به چه طریق عنوان فرمودید و
پاسخ آنها از چه قرار بود؟

۳. اگر با رؤسای هیئتهای نمایندگی این سه کشور (وزیر خارجه اندونزی، نایب
نخست وزیر مالزی و نخست وزیر سنگاپور) صحبتی نکردید با افراد دیگری در رده
پایین‌تر از هیئتهای نمایندگی این سه کشور درباره موضوع صحبت فرموده‌اید یا خیر؟
[در حاشیه:] به استحضار والاحضرت رسید. رهنما

اردشیر زاهدی

۴۹/۸/۲۶-۱۴۳۷۲

[۳۶ و ۳۵-۴۶-۷]

[۳۲]

[تأکید مجدد شاه برای مذاکره با کشورهای رقیب برای ریاست مجمع عمومی سازمان ملل]

تلگراف رمز از تهران

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

۲۸۰ - موضوع داوطلبی کشورهای ژاپن، اندونزی و سیلان امر مطاع صادر شد وزارت امور خارجه اقدام نماید. امر فرمودند چون ایران یک دفعه انتخاب شده شانس کمی خواهد داشت؛ با وصف این، هر اقدامی که لازم باشد به عمل خواهیم آورد. دست مبارک را می‌بوسم.

وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم

۴۹/۸/۲۷-۱۱۵۰

[۷-۴۶-۴۸]

[۳۳]

[گزارش اشرف درباره کمیسیون حقوق بشر و عضویت چین در سازمان ملل متحد]

رمز - به کلی سری

جناب آقای علم وزیر محترم دربار شاهنشاهی، خواهشمند است مراتب زیر را از شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه بگذرانند:

مطالبی که طی این تلگراف از شرف عرض می‌گذرد عقیده شخص خودم می‌باشد و درباره آن با اعضا هیئت نمایندگی مشورت نکرده‌ام. دو موضوع بود که می‌خواستم به عرض پیشگاه مبارک ملوکانه برسانم: موضوع اول که در نوشهر به عرض اعلیحضرت رسانیدم و توجه شاهنشاه را به آن معطوف داشتم موضوع کمیسیون عالی حقوق بشر می‌باشد که تا چند روز دیگر در سازمان مطرح خواهد شد. امیدوارم صلاحیت و اجازه داشته باشم که در این باره با کشورهای علاقه‌مند و صاحب‌نظر مذاکره و همکاری کنم و هنگامی که مسئله در کمیسیون سوم عنوان شد شخصاً و رأساً ابتکار عمل را به دست بگیرم. تاکنون با نمایندگان فرانسه و آمریکا مذاکره کرده‌ام. آنان تشکیل کمیسیون عالی حقوق بشر را تأیید و صددرصد از آن پشتیبانی می‌کنند. البته گروه سوسیالیست و تعدادی از آفریقاییها و اعراب با موضوع کمیسیون حقوق بشر موافقت ندارند و، بنابراین،

محتمل است از طرح موضوع نتیجه قطعی حاصل نشود و رسیدگی به آن به مجمع عمومی آینده موکول گردد. با این احوال، نظرم آن است که نخستین شخصی باشم که مطلب را مطرح کنم و ابتکار عمل را از ابتدا به دست بگیرم. همانطور که به عرض رسانیده‌ام، موضوع کمیسر حقوق بشر یکی از مهم‌ترین مسایل مورد علاقه‌ام می‌باشد. مسئله دوم موضوع عضویت چین کمونیست می‌باشد با تحولی که در وضع نمایندگی چین در سازمان ملل حاصل شده، و به خصوص، با در نظر گرفتن این نکته که به احتمال قریب به یقین در ظرف دو سه سال آینده چین کمونیست اکثریت لازم برای ورود به سازمان ملل متحد تحصیل خواهد کرد می‌خواستم بدانم اگر اراده ملوکانه براین تعلق گیرد که رژیم پکن را بالاخره به رسمیت بشناسیم (و در این صورت چه بهتر که جزو آخرین کشورهایی که این کار را می‌کنند نباشیم) شاید مصلحت باشد که در رأی امسال راجع به قطعنامه‌های چین حتی‌الامکان تعدیل نماییم. و چون استنباط من این است که در حال حاضر مایل به حفظ روابط با فرموز هستیم لذا نمی‌توانیم به قطعنامه آلبانی که ورود چین کمونیست را مستلزم اخراج چین ملی می‌داند رأی بدهیم. (البته اعلیحضرت فرموده‌اند و در مجمع عمومی نیز گفته‌ایم که اگر قطعنامه‌ای منحصرأ مربوط به عضویت چین کمونیست بیاید به آن رأی موافق خواهیم داد) ولی شاید صلاح باشد در رأی راجع به اکثریت دوثلث تغییری متناسب با تحول جدید بدهیم، و مثلاً، همان‌طور که تا دو سال قبل به آن رأی ممتنع می‌دادیم امسال نیز رأی ممتنع بدهیم و آن را توجیه نماییم؛ ولی البته چنانچه اصولاً قصد شناسایی چین کمونیست، حتی بعد از عضویت آن کشور در سازمان نباشد، درباره ریاست مجمع عمومی، همان‌طور که فرموده بودند، اشکالاتی موجود است.

همان‌طور که قبلاً به عرض رسانیدم، و اکنون نیز بار دیگر تکرار می‌کنم، موفقیت در این امر مستلزم کار ممتد و طولانی می‌باشد که البته قسمت اعظم آن باید در نیویورک صورت گیرد. چنین به نظر می‌رسد که جلب موافقت کشورهایمانند ژاپن و اندونزی و سیلان مستلزم انجام مذاکره با آن کشورهاست ولی این مذاکرات باید به وسیله فرستاده بصیر و واردی صورت گیرد. باز هم استدعا دارم، چنانچه موافقت فرمایید، برای انجام این مأموریت آقای آرام تعیین و انتخاب شوند.

اشرف پهلوی

نمره ۲۸۴-۲۷/۸/۴۹

[۴۹ تا ۵۱-۴۶-۱۷]

[۳۴]

[جوابیه شاه در مورد درخواستهای اشرف]

تلگراف رمز از تهران

پیشگاه والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

مفاد تلگراف شماره ۲۸۴ از شرف عرض مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر گذشت؛ اوامر مبارک به شرح زیر شرف صدور یافت:

۱. در مورد کمیسر عالی حقوق بشر مانعی ندارد که ابتکار به خرج دهید و اقدام فرمایید، اما نه به حدی که با ممالک دیگر درگیر شوید.
۲. موضوع عضویت چین کمونیست گزارش کامل جریان موجود را ارسال فرمایید که به وزارت امور خارجه برود و روی آن بررسی و مطالعه لازم بشود.
۳. درباره ریاست مجمع عمومی، همان طور که در تلگراف قبلی به عرض رسید، با آنکه انتخاب یک کشور برای مرتبه دوم خالی از اشکال نیست ولی برای تأمین نظر والا حضرت جریان تعقیب و اقدام خواهد شد نقطه دست نازنین را می‌بوسم.

وزیر دربار شاهنشاهی، اسدالله علم

۴۹/۸/۲۸-۱۱۷۰

[۷-۴۶-۳۸]

[۳۵]

[گزارش رهنما به اردشیر زاهدی درباره فعالیت‌هایش در مورد کاندیداتوری اشرف]

جناب آقای زاهدی وزیر محترم امور خارجه،

۱۴۳۷۲ - با تأسف از اینکه به علت مسافرت پاریس و تأخیر مختصر در مراجعت به نیویورک، که امکان نیافت زودتر پاسخ داده شود و نیز لازم بود که آن وزارت را در جریان آخرین تحولات بگذارم، وضع داوطلبی احتمالی ایران به قرار ذیل است:

۱. در تاریخ ۷/۲۸ برای نخستین بار نماینده اندونزی، شریف، به طور کاملاً خصوصی به این جانب اطلاع داد که ممکن است وزیر خارجه اندونزی کاندیداتور خود را برای ریاست مجمع پیشنهاد کند. و در همان تاریخ، موضوع، طبق تلگراف نمره ۲۲۵، به وزارت امور خارجه اطلاع داده شد.

۲. در تاریخ ۸/۶ نماینده پاکستان موضوع را تأیید کرد و پس از تماس خصوصی که با سفیر و نماینده دائم اندونزی به دست آورد اطلاع داد که وزیر خارجه اندونزی در نظر

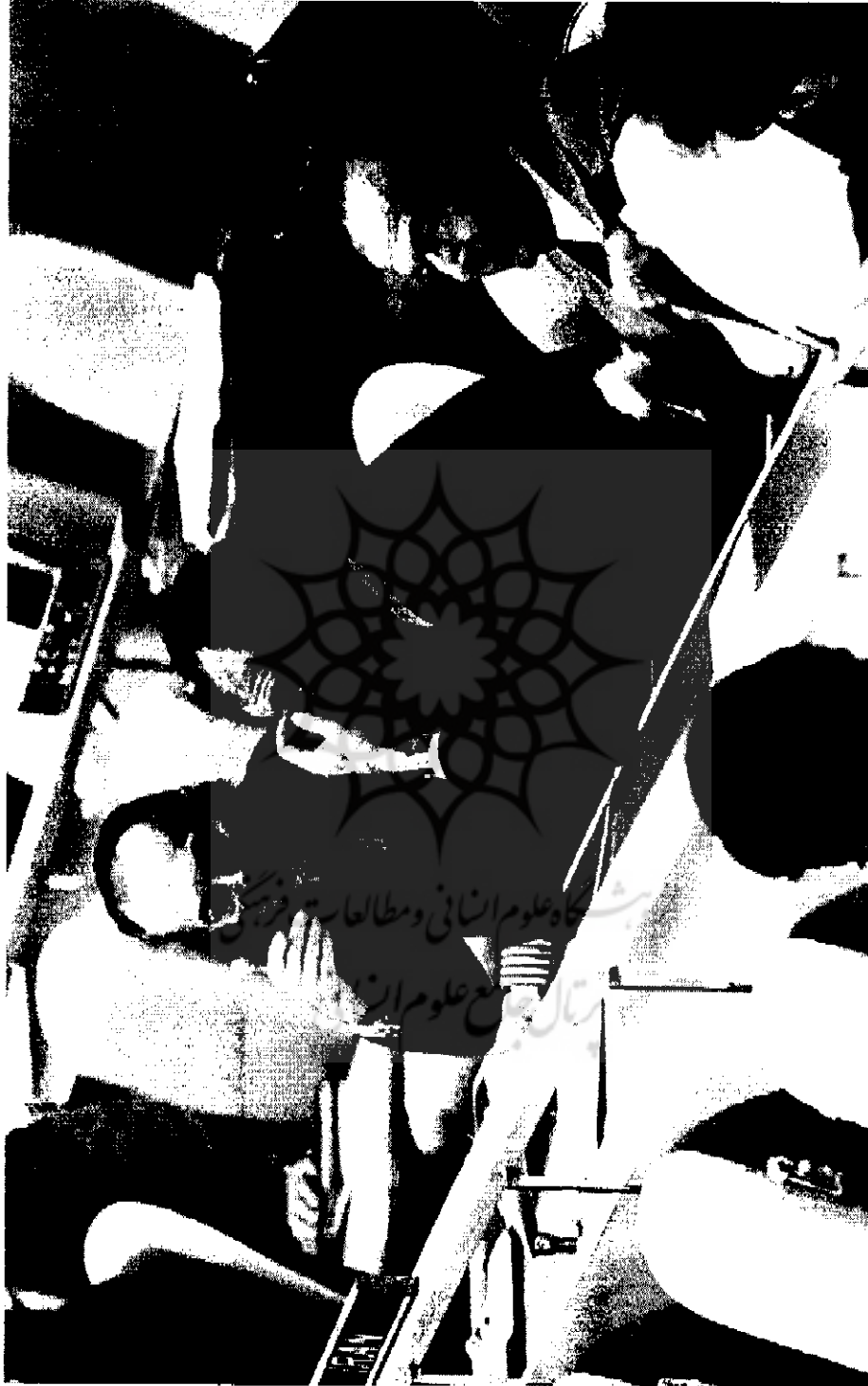
دارد پس از مراجعت به جاکارتا و کسب اجازه از دولت خود نامزدی خود را رسماً اعلام دارد. و موضوع را والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی، طبق تلگراف محرمانه، به جناب آقای علم اطلاع دادند.

۳. در همان تاریخ، امکان نامزدی احتمالی ایران به اطلاع نماینده دائم مالزی رسیده و از آنان خواسته شد که، با توجه به علائق موجود بین دو کشور، از همکاریهای لازم در این زمینه دریغ ننمایند. نماینده مالزی اطمینان دارد که حتی اگر مسئله در گروه کشورهای آسیای شرقی مطرح شود از نقشه‌های ایران پشتیبانی خواهد کرد.

۴. در ملاقات رسمی ای|ا| که با وزیر خارجه ژاپن روی داد، نامبرده اظهار داشت که او شخصاً عدم علاقه شخصی خود را نسبت به درخواست پاره‌ای از کشورهای آسیای شرقی برای معرفی خود به آنها اعلام داشته است ولی تا زمانی که این کشورها تصمیم دسته‌جمعی نگرفته باشند تعیین رویه قطعی ژاپن میسر نخواهد بود. جریان این مذاکرات طی تلگراف شماره ۲۲۸ مورخ ۸/۲۹ به وزارت امور خارجه اطلاع داده شد.

۵. در پاسخ بند ۲ تلگراف آن جناب، همان‌طور که طی ۲۲۵ مورخ ۷/۲۸ به استحضار محترم رساندم، این جانب مسئله نامزدی ایران را همواره بدین شکل مطرح کردم که پاره‌ای از دول عضو گروه آسیایی از ما خواسته‌اند که نام والا حضرت را برای این سمت پیشنهاد کنیم ولی با توجه به شخصیت استثنایی ایشان تا زمانی که ایران اطمینان نداشته باشد که این امر مورد توجه همه کشورهای گروه است و هیچ‌یک از کشورهای دوست در برابر ایشان کاندیدایی نخواهد داشت رسماً اقدامی نخواهد کرد در تماشایی که با کشورهای مختلف گرفته شد همه اعتماد کامل خود را نسبت به شخص والا حضرت بیان داشتند و از این رو استقبال فراوان کردند؛ ولی غالباً نیز به این مسئله اشاره نمودند، با توجه به اینکه در حدود بیست و یک کشور آسیایی هنوز رئیس مجمع نداشته‌اند و اگر نوبت هر پنج سال یک بار در نظر گرفته شود بعضی از آنها باید صد سال منتظر شوند تا فرصتی برای انتخاب شدن بدست آورند، باید کاری کرد که در این دوره هیچ کشور آسیایی دیگری، که بتواند یک شخصیت قابل قبول گروه عرضه بدارد، خود را داوطلب نکند.

۶. با اقدامات مداومی که از طرف دولت و نمایندگی در ماههای گذشته انجام گرفت می‌توان گفت که در حال حاضر بجز اندونزی رقیب جدی در برابر ایران موجود نیست. قبرس که تا به حال یگانه نامزد رسمی بوده است شانس ندارد در زمینه ژاپن هم از بین رفته است. کشورهای عربی تاکنون همه موافقت کرده‌اند که اگر کاندیداتور ایران به تنهایی داده شود از ما پشتیبانی خواهند کرد و خودشان نیز کاندیدایی نخواهند داشت و در این زمینه بارودی سفیر و نماینده عربستان سعودی با اقدامات مؤثر و شایان تحسین خود

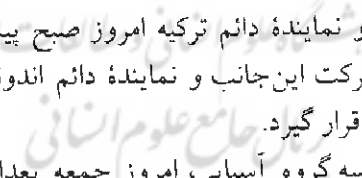
مجمع عمومی سازمان ملل متحد؛ فریدون هویدا، اردشیر زاهدی و امیر خسرو انشار قاسملو | ۴۶۳-۲۸۸م

اعراب را کاملاً قانع کرده است.

در مورد کشورهای آسیای شرقی و مرکزی بیشتر آنها نظر مساعد خود را به شخص والا حضرت اعلام داشته‌اند ولی وزیر خارجه و رئیس جمهور سابق فیلیپین یک روز قبل از مسافرت این‌جانب به پاریس، به طور خصوصی، به این‌جانب گفت که باید با روح برادری به همه کشورهای گروه فرصت داد و امیدوار بود که اگر یکی از آنها شخصیت قابل قبولی را کاندید کنند. والا حضرت خود مسلماً راضی نخواهند شد که راه را در برابر چنین کاندیداتوری مسدود کنند و برای اعضای گروه نیز مشکل خواهد بود که به چنین کاندیداتوری توجه کافی ننمایند.

۷. در نتیجه شخصیتی که در حال حاضر بیش از هرکس دیگر شانس موفقیت دارد [آدام] مالیک وزیر خارجه اندونزی است.

۸. با توجه به سوابق فوق‌الذکر، تحولات جدیدی در چند روز اخیر رویداد که خلاصه آن به قرار زیر است: نماینده دائم ترکیه که در حال حاضر ریاست گروه آسیایی را عهده‌دار است شنبه گذشته به آقای صدری کاردار نمایندگی اطلاع داد که سفیر و نماینده دائم اندونزی در نظر داشت رسماً کاندیداتوری آقای مالیک را به گروه اعلام کند؛ ولی از آنجا که سفیر ترکیه به علاقه ایران در همین زمینه آشنا بوده از او خواسته است که در صورت امکان قبل از تماس با نمایندگی ایران از هرگونه اقدام رسمی خودداری کند. نماینده اندونزی عصر همان روز موضوع را به آقای صدری در میان گذاشت و اظهار امیدواری کرد که ایران و اندونزی بتوانند، با توجه به علائق بین دو کشور، موضوع را به طور دوستانه با یکدیگر حل کنند تا، خدای نکرده، اختلاف نظری در گروه پیش نیاید.

رئیس گروه سفیر و نماینده دائم ترکیه امروز صبح پیشنهاد کرد که فردا یا پس‌فردا جلسه خصوصی با شرکت این‌جانب و نماینده دائم اندونزی تشکیل گردد و موضوع مورد بررسی دوستانه قرار گیرد. قبل از تشکیل جلسه گروه آسیایی، امروز جمعه بعدازظهر، رئیس گروه از قول نفر دوم نمایندگی اندونزی اطلاع داد که به آن نمایندگی اکنون دستور تلگرافی صریح رسیده است که کاندیداتور آقای مالیک را رسماً در جلسه اعلام کند و در نتیجه ناچار است که مسئله را مطرح کند. نمایندگی ایران بلافاصله از رئیس و نماینده اندونزی خواهش کرد که طبق قرار قبلی طرح رسمی موضوع را به تشکیل جلسه سه نفری و نتیجه مذاکرات آن جلسه موکول نمایند و با وجود اینکه نماینده اندونزی دستور دولت خود را در این زمینه نشان داد بالاخره با درخواست نمایندگی ایران موافقت کرد. با توجه به این تحولات، خواهشمند است مراتب را به شرف عرض مبارک ملوکانه رسانده این‌جانب را از هر

رویه‌ای که باید در این ملاقات آغاز گردد مستحضر فرمایند.
 نظر شخص این‌جانب آن است که اگر اندونزی جداً به داوطلبی وزیرخارجة خود
 علاقه‌مند باشد و پافشاری کند و دولت شاهنشاهی، با توجه به سوابق و جنبه‌های
 مختلف امر دیگر صلاح نداند که مسئله نامزدی احتمالی ایران دنبال شود، بهتر خواهد
 بود که اعلام کاندیداتور اندونزی با موافقت قبلی دولت شاهنشاهی انجام گیرد و از
 هم‌اکنون اقداماتی شود که از این سیاست حداکثر بهره‌برداری به عمل آید.

رهنما

نمره ۲۹۰-۴۹/۹/۳

| ۲۹۱۳۴-۴۶-۷ |

[۳۶]

[نظر شاه درباره منصرف شدن ایران از کاندیداتوری ریاست مجمع عمومی سازمان ملل]

تلگراف رمز از تهران

جناب آقای رهنما - نیویورک،

۲۹۰ - از شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه گذشت. اگر اندونزی جداً دواطلب
 است بهتر است به نفع آنها کنار رفت، به خصوص که رسم نیست از یک کشور دو مرتبه
 رئیس انتخاب شود.

اردشیر زاهدی

۴۹/۹/۳-۱۴۹۷۲

[۲۷-۴۶-۷]

[۳۷]

[تلگراف علم به اشرف در خصوص رأی ایران در سازمان ملل]

تلگراف رمز از تهران

آستان مقدس والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،

تلگرافی که درخصوص رأی ایران در سازمان ملل در مذاکرات تلفنی دیشب
 فرمودید به چاکر خواهد رسید تاکنون که ساعت دوازده تهران است واصل نشد. در

مورد هواپیما مجدداً به شرف عرض مبارک رسید، بازهم موافقت نفرمودند.

دست نازنین را می‌بوسم
وزیردربار شاهنشاهی، اسدالله علم
۴۹/۹/۴-۱۲۱۵
| ۱۷-۴۶-۲۶ |

[۳۸]

[نظر شاه درباره ایجاد پست کمیسر عالی حقوق بشر]

تلگراف رمز از تهران

حضور مبارک والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی،
مرقومه تلگرافی شماره ۳۰۵ مورخ ۴۹/۹/۱۲ والاحضرت عزووصول بخشید و
مراتب از شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه گذشت. حسب الامر مبارک همایونی، به
وزارت امور خارجه ارجاع شد تا پاسخ حضور مبارک عرض کنند. دست مبارک را
می‌بوسم.

وزیردربار شاهنشاهی
اسدالله علم
۴۹/۹/۱۴-۱۲۶۴

۳۰۵- بحث درباره ایجاد پست کمیسر عالی حقوق بشر در کمیسیون سوم
| ۱۷-۴۶-۲۰ |

[۳۹]

[نام همراهان اشرف پهلوی در اجلاس سازمان ملل و نظر زاهدی]

دربار شاهنشاهی

۵۰/۴/۱۹

برادر عزیزم اردشیر،
والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی همراهانی را که برای اجلاس هر سال سازمان
ملل همراه خواهند برد از این قرارند:
مجید رهنما، فریدون هویدا، پرویز راجی، فرتاش، نیری، فرهاد سپهبدی این را

خصوصی نوشتم که وقت مطالعه داشته باش. قربانت
اسدالله علم

[درحاشیه] ۵۰/۴/۲۳

به شرف عرض مبارک می‌رساند:

۱. وزیر خارجه باید کارهای سیاسی و نطق سیاسی را بکند.
۲. بعد از مراجعت آنها
۳. نظر بخصوصی نیست و مثل هر سال اقدام کنید.

[اردشیر زاهدی]

[۴۲-۵۴۵-۱۱۵ از]

[۴۰]

[ابلاغ اوامر شاه به اردشیر زاهدی وزیر خارجه]

دربار شاهنشاهی

۱۶ مرداد ۱۳۵۰

برادر عزیزم اردشیر،

مطالبی که باهم صحبت کردیم همه را به شرف عرض مبارک همایونی رساندم و اینک اوامر مطاع شاهنشاه را ابلاغ می‌کنم:

۱. درخصوص آمدن خوانساری برای کارهای جشن به عرض رساندم که تو موافقت کردی و ایشان را خواسته‌ای.
۲. درخصوص میرفندرسکی به شرف عرض رساندم که محظوره‌های شما چیست. امر مطاع صادر شد که: می‌دانم؛ با وصف این، لازم است که جزء دلگاسیون ایران بوده به موقع هم مراجعت خواهد کرد.
۳. در مورد توقف تو در نیویورک امر مطاع صادر شد برنامه خودت را، به هر صورت، باید طوری تنظیم کنی که قطعاً سوم اکتبر از نیویورک خارج شده باشی.
۴. درخصوص...^{۴۱} رهنما هم به شرف عرض رساندم که راهی ندارد. دیگر امری صادر نفرمودند.

قربانت

اسدالله علم

[۱۳۰-۵۱۸-۱۱۵ از]

[۴۱]

[ابلاغ نظر شاه در خصوص تعیین هر چه سریع تر اعضای نمایندگی ایران در سازمان ملل]

دربار شاهنشاهی

۲۸ مرداد ۱۳۵۰

برادر عزیزم اردشیر،

امروز اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر مجدداً نسبت به لیست میسیون شما سوال فرمودند. فکر می‌کنم نباید در این قسمت تأخیر بشود. می‌ترسم اوقات مبارکشان تلخ شود. چون فرموده بودند امروز تقدیم بشود و من عرض کردم که مشغول تهیه آن هستی و مخصوصاً اعضاء علی‌البدل وقت می‌گیرد. به هر حال، خواهش می‌کنم تا فردا تقدیم خاک پای مبارک بشود؛ از هر لحاظ بهتر است.

کیومرث بزرگمهر را هم امر فرمودند در میسیون‌والاحضرت شاهدخت اشرف بگذارید.

قربانت، خودم

اسدالله علم

[۳۹-۵۴۵-۱۵ از]

[۴۲]

[دستور ارسال لیست همراهان اشرف]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

اول شهریور ۱۳۵۰

جناب آقای وزیر امور خارجه،^{۲۲}

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی نامه‌ای دیروز برای این جانب نوشته‌اند که عیناً برای یادآوری حضور محترم ایفاد می‌گردد.

با تقدیم مراتب احترام

[امضاء ناخوانا]

* * *

تهران - ۲۵ تیرماه ۲۰۲۷
نظریه - ۳۰۴۲

جناب آقای رستم امیربختیار
قائم مقام رئیس کل تشریفات شاهنشاهی

بدینوسیله با استحضار می‌رساند که با کسب اجازه از پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه
آرامهره و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی جهت شرکت در کنفرانس بین‌المللی در زمینه
خدمات درمانی و بهداشتی از ۶ لغایت ۱۲ سپتامبر ۱۳۷۹ (۱۰ - ۲۱ شهریورماه ۲۰۲۷)
خانم شهرآنا آتا در اتحاد جماهیر شوروی می‌باشند.
همراهان معظم لها در این مسافرت عبارتند از:
سرکار خانم مارینوش انصاری - ندیمه و الاحضرت
سرکار خانم مرصده ذوالفقاری - " "
سرکار خانم ظفر - " "
جناب آقای مجید رهنما - سفیر شاهنشاه آرامهر
جناب آقای فلاهرضا گلرخی - پیشکار و الاحضرت
جناب آقای هدایت ذوالفقاری - معاون رئیس کل تشریفات شاهنشاهی
جناب آقای علی محمد شاپوریان - رئیس دفتر روابط عمومی و الاحضرت
آقای مهدی احساسی - رئیس دفتر روابط بین‌المللی و الاحضرت و سرپرست اداره سزایانهای
امور بین‌المللی وزارت امور خارجه
آقای فرید سینطانی - همکار مخصوص و الاحضرت
و خود اینجانب.
استدعا دارم دستور فرمایند نسبت به صدور گذرنامه و پروا دید لازم جهت و الاحضرت
و همراهان اندامات لازم توسط وزارت امور خارجه معمول گردد.
منش مخصوص و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی
روشنا، اقتصاد

دربار شاهنشاهی

۳۱ مرداد ۱۳۵۰

قربانت شوم؛

موضوع لیست میسیون سازمان ملل را که شاهنشاه امر فرمودند به اطلاع والا حضرت شاهدخت اشرف برسانم به نظر مبارک همایونی رسیده است و امر فرموده‌اند برای والا حضرت شاهدخت فرستاده شود. بدین وسیله یادآوری می‌کنم که مقرر فرمایید خود آقای وزیر امور خارجه هرچه زودتر به والا حضرت برسانند.^{۴۳}

قربانت

اسدالله علم

[۱۱ و ۱۰ - ۵۱۸ - ۱۵]

[۴۳]

[گزارش پرویز یارافشار در مورد تهیه لیست همراهان اشرف]

اردشیر عزیزم،

سلامتی وجود عزیزت را آرزو دارم. امیدوارم رفع نقاهت شده باشد و به زودی به تهران مراجعت فرمایید.

۱. جناب آقای خلعتبری^{۴۴} قائم مقام امروز ظهر با والا حضرت اشرف ملاقات و در مورد اعضای هیئت نمایندگی مذاکره، به طوری که ملاحظه خواهند فرمود، چهار نفر را برای اینکه ضمن اعضاء هیئت منظور گردند صورت داده شد. بلافاصله دستور لازم از طرف ایشان به آقای ندیم داده شد که صورت کامل تهیه و برای آن جناب تقدیم گردد تا

۴۳. نام اعضای هیئت نمایندگی ایران در بیست و ششمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل چنین بود:

اشرف پهلوی، عباسعلی خلعتبری، فریدون هویدا، منوچهر فرتاش، عباس نیری، محسن صدیق‌اسفندیاری، مجید رهنما، جعفر ندیم، پرویز راجی، امیرمحمد اسفندیاری، شعاع‌الدین شفا، هوشنگ امیرمکری، رضا فیوضی، فرهاد سپیدی، غلامعلی سیار، منوچهر پیشوا، مرتضی جلیلی، جمال شمیرانی، پرویز مهاجر، سیف‌الله صادقی، مصطفی دبیری، فرخ یارسی، داود هرمیداس باوند، مهناز افخمی، گوهرتاج مفتخ، ناصر زاهدی، خانم کیوان مولوی، حسین فیروز هلموت هنجن، سهیلا شاهکار، نوشین کاشانی، بهرام عاملی، شهرام چوبین، مهرداد خوانساری، محمد سعیدی و کیومرث بزرگمهر.

۴۴. در این روزها عباسعلی خلعتبری آماده می‌شد تا چند روز بعد جای اردشیر زاهدی را در رأس وزارت خارجه بگیرد.

پس از ملاحظه و تصویب اقدام گردد. اکنون استدعا دارم صورت را پس از تصویب اعاده فرمایید که بتوانیم کارهای ضروری را به موقع انجام دهیم.

۲. آیا خانم افخمی با خانم خدایی بایستی بروند یا خیر؟

۳. چون برای کمک به کارمندان در این موقع که بحمدالله سلامتی را باز یافته‌اید ضروری دانستم اقدامی بشود؛ لذا تلگرافی تهیه کردم که، در صورتی که موافقت فرمایید، صادر شود تا اقدام کنم.

۴. برنامه مسافرت والاحضرت مهناز برای جشن هنر شیراز که در روز پنجشنبه آغاز می‌شود تهیه و در ضمن همراهان علیاحضرت شهربانوی ایران تشریف می‌برند.

اگر هرگونه فرمایشی باشد بفرمایید اقدام کنم. قربانت می‌روم و هزاربار می‌بوسمت پرویز [پارافشار] - ۶/۲

[۱۰-۲۳۹-۱۱۵ از]

[۴۴]

[ابلاغ نظر شاه جهت تسریع در ارسال لیست همراهان اردشیر زاهدی به اشرف پهلوی]

دربار شاهنشاهی

خیلی خیلی فوری

۲ شهریور ۱۳۵۰

ساعت ۱۱ صبح

برادر عزیزم اردشیر،

درخصوص لیست همراهان شما، که باید به عرض والاحضرت شاهدخت اشرف برسد، امر مطاع همایونی صادر شد ابلاغ کنم باید ظرف دو ساعت مستقیماً خودتان تقدیم والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی فرمایید.

قربانت
اسدالله علم

[۴۱-۵۴۹-۱۱۵ از]

[۴۵]

[دستور شاه برای تکمیل آخرین نفرات لیست همراهان اشرف پهلوی]

دربار شاهنشاهی

۸ شهریور ۱۳۵۰

برادر عزیزم اردشیر،

حسب الامر مطاع مبارک، آقای کیومرث بزرگمهر با سمت مستشار مطبوعاتی والاحضرت جزء اعضای هیئت نمایندگی ایران تعیین و معرفی گردد. همچنین، هرچه زودتر، به جناب آقای میرفندرسکی ابلاغ شود که جزء سمت نمایندگی ایران است. قربانت

اسدالله علم

[۴۰-۵۴۵-۱۱۵]

[۴۶]

[تأمین هزینه مخارج اشرف پهلوی در سازمان ملل]

دربار شاهنشاهی

اداره رمز و محرمانه

شماره: ۱۲۰۴

تاریخ: ۱۳۴۸/۱۰/۸

محرمانه خیلی فوری

جناب آقای هویدا نخست‌وزیر محترم؛

چون والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی از اوایل فوریه که کمیسیون حقوق بشر در سازمان ملل متحد تشکیل می‌گردد به مناسبت اینکه ریاست این کمیسیون را به عهده دارند به آمریکا تشریف‌فرما خواهند شد و ناچار باید تا آخرین جلسه کمیسیون، روی هم رفته، قریب هشت هفته در جلسات آن شرکت فرمایند هزینه مسافرت معظم‌لها در دفعات گذشته گویا برای یک ماه پنجاه هزار دلار حواله می‌شده این مرتبه به همان نسبت چون مدت دو برابر است مخارج مسافرت را دستور فرمایید حواله نمایند؛ سپاسگزارم.

وزیردربار شاهنشاهی

اسدالله علم

[در حاشیه] جناب‌نخست‌وزیر مقرر فرمودند طرح تصویب‌نامه تهیه فرمایید. ۱۰/۹ [۸۸-۴۷-۷]

[۴۷]

[دستور واریز هزینه مخارج اشرف پهلوی به بانک]

دفتر والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

محرمانه مستقیم

شماره: ۱۵۹۴

تاریخ: ۱۳۴۸/۱۰/۱۲

جناب آقای دکتر کشفیان وزیر محترم مشاور،

برحسب فرموده والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی، خواهشمند است دستور فرمایید مبلغ یکصد هزار دلار که قرار است برای هزینه سفر والاحضرت [به] معظم‌لها پرداخت گردد به وسیله بانک ملی ایران به جناب معظم‌لها در بانک نیویورک:

Irving Trust Company, all Street, 1.

منتقل نمایند که برای هزینه دو ماهه معظم‌لها و همراهان مورد استفاده قرار گیرد.

رئیس دفتر والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

[۷-۴۷-۸۹]

[۴۸]

[دستور شاه برای پرداخت هزینه سفر اشرف به سازمان ملل و چهار کشور دیگر]

دربار شاهنشاهی

شماره: ۱۲۰-۰-۱۵

تاریخ: ۵۳/۴/۱۹

محرمانه - فوری

جناب آقای هویدا نخست وزیر،
حسب الامر مبارک شاهنشاه آریامهر برای تشریف‌فرمایی والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی به سازمان ملل متحد و چهار کشور اروپایی مبلغ ۴۰۰.۰۰۰ دلار مورد نیاز فوری است.

خواهشمند است مقرر فرمایید هم‌ارز ریالی مبلغ فوق را چک در وجه امور مالی
دربار شاهنشاهی صادر و ارسال فرمایند. وزیر دربار شاهنشاهی

ادر حاشیه: چون والاحضرت معظم‌لها امسال به کشور رومانی و... دو کشور اروپایی
دیگر تشریف می‌برند نسبت به سال گذشته مبلغی افزوده شده است. اسدالله علم

خیلی فوری به عرض جناب نخست وزیر برسانید. ۵۳/۴/۱۹

جناب آقای هدایتی، فوراً اقدام شود و تصویب نامه را بعداً به اسم دربار شاهنشاهی صادر شود.

[۱۶۴/۱]

[۴۹]

[اعلام پرداخت هزینه اشرف برای سفر به سازمان ملل و چهار کشور دیگر]

نخست وزیری

محرمانه

تاریخ: ۱۳۵۳/۴/۱۹

شماره: ۴-۲۰۱/م

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،

عطف به نامه شماره ۱۵-۰۰-۱۲۰ مورخ ۵۳/۴/۱۹ متضمن ابلاغ اوامر مطاع مبارک ملوکانه درباره تأمین هزینه تشریف‌فرمایی والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی به سازمان ملل متحد و کشورهای اروپایی یک برگ چک شماره ۲۶۲۲۴۸ مورخ ۵۳/۴/۱۹ به مبلغ بیست و هفت میلیون و یکصد هزار (۲۷,۱۰۰,۰۰۰) ریال هم‌ارزریالی چهارصد هزار دلار در وجه امور مالی دربار شاهنشاهی صادر [و] به پیوست ایفاد می‌گردد. خواهشمند است دستور فرمایید وصول آن را اعلام فرمایند.

وزیر مشاور و معاون اجرایی نخست وزیر

هادی هدایتی

رونوشت برای اطلاع اداره کل امور مالی نخست وزیری ارسال می‌شود.

وزیر مشاور معاون اجرایی نخست وزیر هادی هدایتی

[۱۶۴/۲]

[۵۰]

[درخواست اجازه هویدا از شاه برای پرداخت هزینه سفر اشرف پهلوی]

نخست وزیری

اداره حفاظت

به: سنت موریتس به تاریخ ۱۱/۲۳/۱۳۵ [۳] شماره ۱۳۵-۱-۷۸-۲۰۴/م

تیمسار سپهد دکتر ایادی،

والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی می‌فرمایند برای مخارج مسافرت و شرکت معظم‌لها در کمیته مشورتی کنفرانس بین‌المللی سال زن که در ماه مارس در نیویورک تشکیل می‌گردد و همچنین کنفرانس بین‌المللی سال زن که در ماه ژوئن در مکزیک برگزار می‌شود مبلغ پانصد هزار دلار مورد احتیاج می‌باشد.

چون شاهنشاه آریامهر مقرر فرموده‌اند در مسائل مربوط به خاندان جلیل سلطنت همیشه قبلاً از پیشگاه مبارکشان کسب اجازه شود لذا خواهشمند است مراتب را به شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه رسانیده اوامر مطاع همایونی را ابلاغ فرمایید.

امیرعباس هویدا

[۱۶۶/۱]

[۵۱]

[تعجب شاه از هزینه بیش از حد سفر اشرف پهلوی]

وزارت امور خارجه

اداره رمز

سزى

از: سنت موریتس به تاریخ ۵۳/۱۱/۲۵ شماره: ۲۶۷۷۲

جناب آقای هویدا نخست وزیر،

۱-۷۸-۲۰۴م - اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر پس از قرائت گزارش مربوط به مخارج سفر والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی فرمودند البته این مبلغ به نظر زیاد می‌آید مگر هر کنفرانسی چند روز طول می‌کشد؟

۱۳۵۳/۱۱/۲۵-۳۳۴

سپهد دکتر ابادی

[۱۶۶/۲]

[۵۲]

[توضیح هویدا درباره هزینه سفرهای اشرف پهلوی]

نخست وزیر

تیسار سپهد دکتر ابادی،

۲۳۴- مورخ ۵۳/۱۱/۲۵، خواهشمند است مراتب زیر را به شرف عرض مبارک

ملوکانه برسانید:

چون رقم پیشنهادی مربوط به مخارج تمام مسافرتهاى والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی در سال ۱۹۷۵ می‌باشد چاکر استدعا دارد اگر اراده سینه ملوکانه تعلق

گیرد تصویب فرمایند.

چاکر
امیرعباس هویدا
م/۲۰۴-۱-۸۸
۵۳/۱۱/۲۶
[۱۶۶/۳]

[۵۳]

[دستور شاه برای پرداخت هزینه‌های سفر اشرف پهلوی]

وزارت امور خارجه
اداره رمز

سری

از: سنت موریتس به تاریخ: ۵۳/۱۱/۲۹ شماره: ۲۷۰۹۴

جناب آقای هویدا نخست وزیر

۱-۸۸-م/۲۰۴ - اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در مورد رقم مخارج تمام مسافرتهاى والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی فرمودند اگر برای تمام سال باشد مانعی ندارد ولی نه برای دو کنفرانس.

۵۳/۱۱/۲۸-۳۹۲

سپهبد دکتر ایادی
[۱۶۶/۴]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

[پرداخت هزینه‌های مسافرت اشرف در سال ۱۹۷۵ از سوی نخست وزیر]

نخست وزیر

تاریخ: ۱۳۵۳/۱۱/۳۰

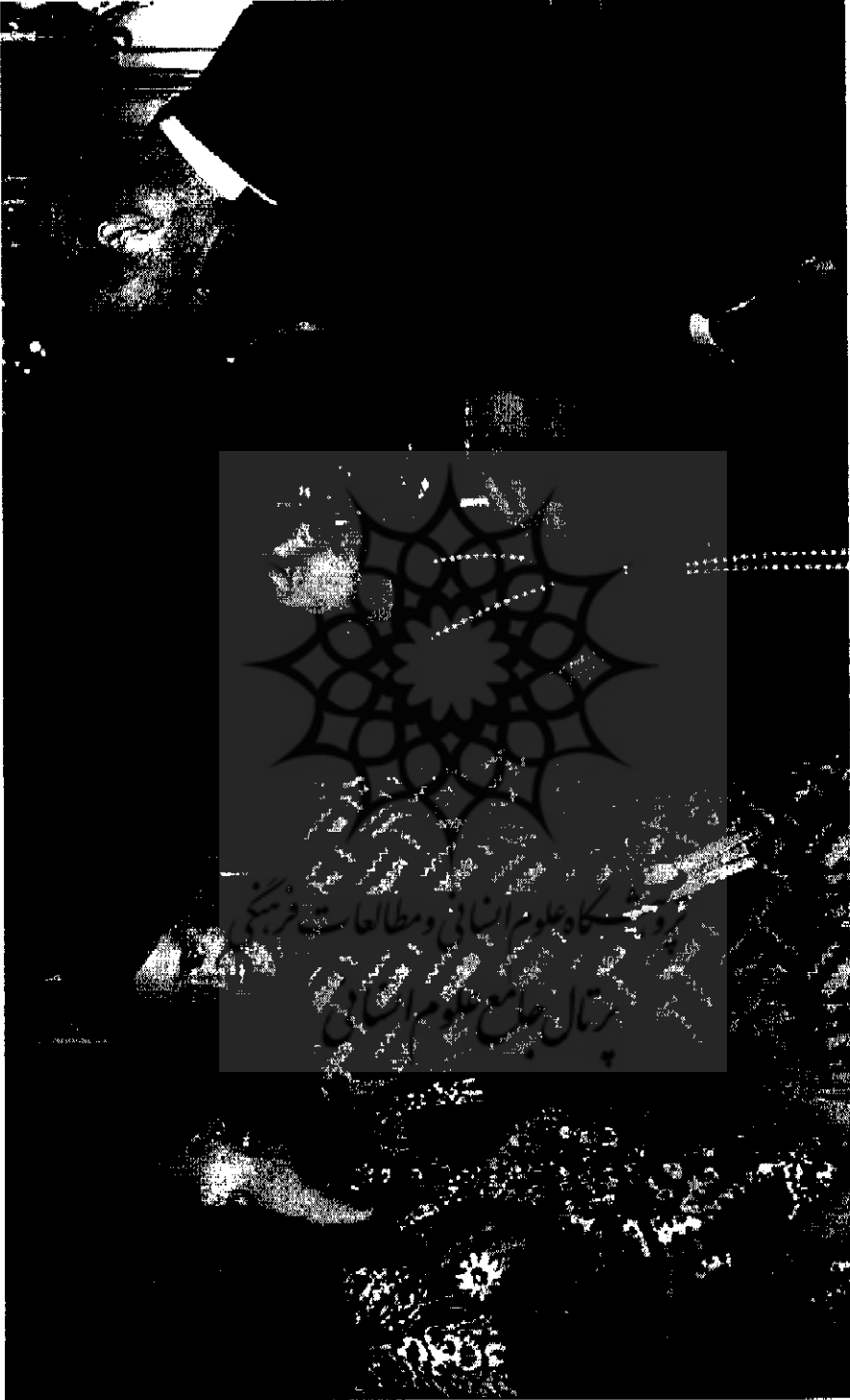
شماره: ۴-۲۰۱-م

محرمانه

خیلی فوری

جناب آقای علم وزیر دربار شاهنشاهی،

در اجرای اوامر مطاع مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر چک

کورت والدعالم و اشرف بهلوی (نیویورک) | ۱۱-۱۲۰۳-ع

شماره ۶۷۴۰۰۱ به مبلغ سی و سه میلیون و هشتصد و هفتاد و پنج هزار (۳۳،۸۷۵،۰۰۰) ریال هم‌ارز ریالی پانصد هزار دلار جهت هزینه‌های مربوط به مسافرت‌های سال ۱۹۷۵ و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی به خارج از کشور به پیوست ایفاد می‌گردد، خواهشمند است دستور فرمایید وصول وجه را اعلام فرمایند. امیرعباس هویدا
در حاشیه: رونوشت جهت استحضار جناب آقای ایزدی تهیه، دفتر و الاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی ارسال می‌گردد.

هویدا
[۱۶۶/۶]

[۵۵]

[اعلام وصول چک هزینه‌های سفر اشرف پهلوی از سوی علم وزیر دربار]

دربار شاهنشاهی

شماره: ۱۰۱/۹

تاریخ: ۵۳/۱۲/۶

محرم‌ماه

جناب آقای هویدا نخست وزیر،

عطف به مرقومه شماره ۴-۲۰۱/م مورخ ۱۳۵۳/۱۱/۳۰ بدین وسیله وصول چک شماره ۶۷۴۰۰۱ به مبلغ (۳۳،۸۷۵،۰۰۰) سی و سه میلیون و هشتصد و هفتاد و پنج هزار ریال هم‌ارز ریالی پانصد هزار دلار را با اظهار تشکر اعلام می‌دارد. وزیر دربار شاهنشاهی
علم
[۱۶۶/۷]

[۵۶]

[درخواست پرداخت هزینه سفرهای چهارماهه اشرف پهلوی به سازمان ملل]

والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

پیشکاری

شماره: ۹۹۰

تاریخ: ۲۵۳۵/۶/۳

جناب آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر،

محترماً استدعا دارد مقرر فرمایید میزان پانصدهزار دلار برای مخارج مسافرت‌های رسمی والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی و همراهان به پاریس و آمریکا جهت شرکت در یونسکو و سازمان ملل به مدت چهار ماه به این پیشکاری پرداخت نمایند که پس از پایان مسافرت‌های مزبور صورت ریز هزینه‌های انجام شده تقدیم گردد.

با تقدیم احترام

غلامرضا گل‌سرخ

پیشکار والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی

[در حاشیه:] جناب آقای کاشفی معاون نخست وزیر، این نامه پس از صدور دستور جناب آقای نخست وزیر درباره نامه قبلی رسید و من فرصت اینکه مفاد آن را برای معظم‌له برسانم پیدا نکردم. لطفاً با نامه قبل برای معظم‌له برسانید. هدایتی ۳۵/۶/۷ به عرض عالی می‌رساند، در اجرای دستور طرح تصویب شده تقدیم است.

به استحضار جناب آقای دکتر هدایتی وزیر محترم مشاور. ۳۵/۶/۶

[۱۷۰/۱]

[۵۷]

[اعلام موافقت شاه برای پرداخت هزینه‌های سفر اشرف پهلوی به سازمان ملل]

دربار شاهنشاهی

اداره رمز محرمانه

شماره: ۳-۲۱۶/م محرمانه

تاریخ: ۲۵۳۶/۴/۲۲

جناب آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر محترم،

مفاد نامه شماره ۱۶۹۷ مورخ ۳۶/۴/۱۹ پیشکاری والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی که فتوکی آن پیوست می‌باشد از شرف عرض پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر گذشت. اجازه مرحمت فرمودند که مبلغ پانصدهزار دلار جهت هزینه مسافرت والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی به فرانسه و آمریکا جهت شرکت در یونسکو و سازمان ملل پرداخت شود.

در اجرای امر مطاع مبارک ملوکانه خواهشمندم دستور فرمایید اقدام لازم معمول و

نتیجه را گزارش فرمایند تا به شرف عرض خاکپای مبارک همایونی برسد. سپاسگزارم.
وزیر دربار شاهنشاهی

اسدالله علم

در حاشیه: | جناب آقای هدایتی پرداخت شود. بعداً تصویبنامه صادر گردد.

۱. به حسابداری دربار ارسال نمایید.

۲. به دفتر والاحضرت اطلاع دهید.

۳. پاسخ این نامه با امضای شما صادر گردد.

| ۱۷۰/۱ |

[۵۸]

[در خواست پرداخت هزینه‌های سفر اشرف پهلوی به چندین کشور و دستور پرداخت آن]

دربار شاهنشاهی

اداره کل رمز و محرمانه

شماره: ۱-۲۱۶/م

تاریخ: ۲۵۳۷/۵/۱۵

پیوست: دارد

سری - خیلی فوری

جناب آقای جمشید آموزگار نخست وزیر،

فتوکپی نامه شماره ۳۵۸۲ مورخ ۲۵۳۷/۴/۳۱ پیشکاری والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی درباره پرداخت هزینه مسافرت‌های رسمی معظم‌لها به کشورهای فرانسه، آمریکای جنوبی، شوروی و همچنین نیویورک برای شرکت در مجمع عمومی سازمان ملل متحد که از شرف عرض پیشگاه مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر گذشته و در هامش آن اوامری دستخط فرموده‌اند به پیوست ایفاد می‌گردد.

امر مطاع مبارک ملوکانه شرف صدور یافت: «نخست وزیر رسیدگی [کند] و به من گزارش بدهد.»

امیرعباس هویدا

در حاشیه: | خیلی فوری است

جناب فرمند، لطفاً پیرو مذاکره حضوری اقدام لازم و تهیه پاسخ به امضای این جانب

جهت جناب آقای گل‌سرخ‌ی بفرمایید.

والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

پیشکاری

تهران: ۲۲ مردادماه ۲۵۳۷

شماره: ۳۷۵۰

نخست وزیر، جناب آقای علی فرشچی، معاون محترم نخست وزیر،
ضمن اظهار امتنان وصول مرقومه شماره ۴-۲۰۱/م مورخ ۲۵۳۷/۴/۲۱ و یک برگ
چک پیوست آن به مبلغ ۸۴,۷۲۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه مسافرت‌های والاحضرت
شاهدخت اشرف پهلوی را به استحضار می‌رساند.

پیشکاری والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

محمود صدقی - مشاور حقوقی

[در حاشیه:]

۱. جناب فرهمند معاون وزیر مشاور، در پرونده مربوط نگاهداری.

۲. سابقه فوراً ضمیمه شود. ۲۵۳۷/۶/۵

۳. ملاحظه شد. در پرونده مربوط ضبط شود. ۲۵۳۷/۶/۵

[۹ و ۱۱۷۴/۷]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی